

Förslag till budget för landskapet Åland 2017

Ålands
landskapsregering

SIFFERSTAT inkl. sidhänvisningar till detaljmotiveringen

Anslag 2017   Inkomster 2017   Sidnr

VERKSAMHET

Avdelning 1

100	LAGTINGET	-3 684 000	1 000	2
101	LAGTINGET	<u>-1 895 000</u>	<u>0</u>	2
10100	Lagtinget, verksamhet	-1 895 000	0	3
111	LAGTINGETS KANSLI	<u>-1 450 000</u>	<u>1 000</u>	4
11100	Lagtingets kansli, verksamhet	-1 425 000	1 000	4
11130	Lagtingets bibliotek, verksamhet	-25 000	0	5
112	LAGTINGETS ÖVRIGA UTGIFTER	<u>-105 000</u>	<u>0</u>	5
11210	Lagtingets Östersjösamarbete BSPC, verksamhet	-35 000	0	6
11220	Dispositionsmedel	-70 000	0	7
120	LANDSKAPSREVISIONEN	<u>-200 000</u>	<u>0</u>	7
12010	Landskapsrevisionen, verksamhet	-200 000	0	7
130	ÅLANDS DELEGATION I NORDISKA RÅDET	<u>-34 000</u>	<u>0</u>	8
13010	Ålands delegation i Nordiska rådet, verksamhet	-34 000	0	8

Avdelning 2

200	LANDSKAPSREGERINGEN OCH REGERINGSKANSLIET	-6 808 000	2 838 000	8
200	LANTRÅDET OCH LANDSKAPSREGERINGENS LEDAMÖTER	<u>-1 070 000</u>	<u>0</u>	8
20010	Landskapsregeringen, verksamhet	-1 000 000	0	9
20020	Dispositionsmedel	-70 000	0	9
210	REGERINGSKANSLIET	<u>-2 394 000</u>	<u>140 000</u>	9
21010	Regeringskansliet, verksamhet	-2 394 000	140 000	10
215	KOMMUNIKATIONSVERKSAMHET	<u>-125 000</u>	<u>14 000</u>	11
21500	Kommunikationsverksamhet	-35 000	0	11
21510	Ålandskontoret i Helsingfors, verksamhet	-59 000	3 000	11
21520	Ålandskontoret i Stockholm, verksamhet	-31 000	11 000	12
220	FRÄMJANDE AV JÄMSTÄLLDHETEN	<u>-75 000</u>	<u>0</u>	13
22000	Främjande av jämställdheten, verksamhet	-75 000	0	14
225	FRÄMJANDE AV INTEGRATION	<u>-65 000</u>	<u>0</u>	14
22500	Främjande av integration	-65 000	0	15
230	LAGTINGSVAL	<u>-18 000</u>	<u>0</u>	16
23000	Lagtingsval	-18 000	0	16
240	BRAND- OCH RÄDDNINGSVÄSENDET	<u>-30 000</u>	<u>2 000</u>	16
24000	Brand- och räddningsväsendet, verksamhet	-30 000	2 000	16

		Anslag 2017	Inkomster 2017	Sidnr
250	PERSONALARBETE OCH ARBETSMILJÖ	-586 000	<u>203 000</u>	17
25000	Utbildning, företagshälsovård, arbetarskydd, personalaktiviteter och personalpolitiska åtgärder	-586 000	203 000	18
252	SERVICEVERKSAMHET	-319 000	<u>0</u>	19
25210	Serviceverksamhet	-319 000	0	19
260	LANDSKAPSREGERINGENS ÖVRIGA INKOMSTER OCH UTGIFTER	-646 000	<u>84 000</u>	19
26000	Landskapsregeringens övriga inkomster och utgifter	-350 000	0	19
26002	Interreg Central Baltic Programme 2014 - 2020	-84 000	84 000	21
26003	Utvecklings- och tillväxtplan för ett hållbart Åland	-200 000	0	21
26004	Ålandsdelegationen	-12 000	0	22
265	KONSUMENTSKYDD	-18 000	<u>0</u>	23
26500	Konsumentskydd, verksamhet	-18 000	0	23
270	RADIO- OCH TV-VERKSAMHET	-457 000	<u>2 390 000</u>	23
27000	Radio- och TV-verksamhet	-457 000	2 390 000	23
280	LAGBEREDNINGEN	-1 005 000	<u>5 000</u>	24
28010	Lagberedningen, verksamhet	-1 005 000	5 000	24
<u>Avdelning 3</u>				
300	FINANSAVDELNINGENS FÖRVALTNINGSOMRÅDE	-41 653 300	16 766 300	25
300	ALLMÄN FÖRVALTNING	-2 693 300	<u>196 300</u>	25
30010	Finansavdelningens allmänna förvaltning, verksamhet	-2 693 300	196 300	26
380	PENSIONER OCH PENSIONSavgIFTER	-32 570 000	<u>16 500 000</u>	27
38000	Pensioner och pensionsrelaterade utgifter (F)	-32 570 000	16 500 000	27
390	GEMENSAMMA FÖRVALTNINGSKOSTNADER	-6 390 000	<u>70 000</u>	29
39000	IT-drifts- och utvecklingskostnader (R)	-1 050 000	70 000	29
39050	Förändring av semesterlöneskuld och andra bokföringsmässiga korrigeringar (F)	-1 350 000	0	30
39099	Internhyra	-3 990 000	0	31
<u>Avdelning 4</u>				
400	SOCIAL- OCH MILJÖAVDELNINGENS FÖRVALTNINGSOMRÅDE	-2 815 000	273 000	32
400	ALLMÄN FÖRVALTNING	-1 552 000	<u>43 000</u>	32
40010	Social- och miljöavdelningens allmänna förvaltning, verksamhet	-1 552 000	43 000	33
410	ÖVRIGA SOCIALA UPPGIFTER	-128 000	<u>0</u>	33
41000	Övriga sociala uppgifter	-128 000	0	33
420	ÖVRIGA HÄLSO- OCH SJUKVÅRDSUPPGIFTER	-70 000	<u>0</u>	34
42000	Övriga hälso- och sjukvårdsuppgifter	-70 000	0	35
430	ALLMÄN MILJÖVÅRD	-140 000	<u>0</u>	35
43000	Allmän miljövard, verksamhet	-140 000	0	36

		Anslag 2017	Inkomster 2017	Sidnr
440	NATURVÅRD	-389 000	50 000	36
44000	Naturvård	-389 000	50 000	37
450	VATTENFÖRSÖRJNING OCH VATTENVÅRD	-315 000	50 000	39
45000	Vattenförsörjning och vattenvård	-315 000	50 000	40
460	AVFALLSHANTERING	-21 000	0	41
46000	Avfallshantering	-21 000	0	41
470	MILJÖHÄLSOVÅRD	-200 000	130 000	41
47000	Miljöhälsovård	-200 000	130 000	42
<u>Avdelning 5</u>				
500	UTBILDNINGS- OCH KULTURAVDELNINGENS FÖRVALTNINGSOMRÅDE	-6 296 000	538 000	43
500	ALLMÄN FÖRVALTNING	-3 257 000	172 000	43
50010	Utbildnings- och kulturavdelningens allmänna förvaltning, verksamhet	-3 257 000	172 000	43
505	BIBLIOTEKS- OCH ARKIVVERKSAMHET	-187 000	1 000	44
50500	Bibliotek, arkiv	-187 000	1 000	45
510	ALLMÄN UNGDOMS-, IDROTTS- OCH KULTURVERKSAMHET	-111 000	0	45
51010	Ålands kulturdelegation och nordiskt kultursamarbete	-111 000	0	45
515	PENNINGAUTOMATMEDEL FÖR UNGDOMSARBETE OCH IDROTT	-52 000	0	46
51500	Penningautomatmedel för ungdomsarbete och idrott (R)	-52 000	0	46
516	PENNINGAUTOMATMEDEL FÖR KULTURELL VERKSAMHET	-140 000	2 000	47
51600	Penningautomatmedel för kulturell verksamhet (R)	-140 000	2 000	47
535	UTBILDNING EFTER GRUNDSKOLAN OCH VUXENUTBILDNING	-570 000	0	48
53500	Vuxenutbildning	-570 000	0	49
540	KULTURARVS- OCH MUSEIVERKSAMHET	-1 979 000	363 000	50
54000	Kulturarvs- och museiverksamhet	-1 979 000	363 000	51
<u>Avdelning 6</u>				
600	NÄRINGS- OCH KULTURAVDELNINGENS FÖRVALTNINGSOMRÅDE	-2 947 000	643 000	52
600	ALLMÄN FÖRVALTNING	-2 378 000	336 000	52
60010	Näringsavdelningens allmänna förvaltning, verksamhet	-2 378 000	336 000	52
610	NÄRINGSLIVETS FRÄMJANDE	-226 000	60 000	53
61000	Näringslivets främjande (R)	-20 000	0	54
61100	Ålands landsbygdscentrum	-206 000	60 000	54

		Anslag 2017	Inkomster 2017	Sidnr
615	FRÄMJANDE AV LIVSMEDELSPRODUKTION	-14 000	0	55
61500	Främjande av livsmedelsproduktion	-14 000	0	56
621	EUROPEISKA UNIONEN - ERUF OCH ESF, 2014 - 2020	-60 000	0	56
62110	Förvaltningskostnader	-60 000	0	56
640	FRÄMJANDE AV SKOGSBRUKET	-25 000	0	57
64000	Främjande av skogsbruket	-25 000	0	57
650	JAKT- OCH VILTVÅRD	-41 000	167 000	58
65000	Jakt- och viltvård (R)	-41 000	167 000	58
670	FRÄMJANDE AV FISKERINÄRINGEN	-28 000	0	59
67000	Främjande av fiskerinäringen	-28 000	0	60
680	ÅLANDS TEKNOLOGI- OCH ENERGICENTRUM	-175 000	80 000	60
68000	Ålands teknologi- och energicentrum	-175 000	80 000	61
<u>Avdelning 7</u>				
700	INFRASTRUKTURAVDELNINGENS FÖRVALTNINGS- OMRÅDE	-23 561 000	1 329 000	61
700	ALLMÄN FÖRVALTNING	-2 010 000	60 000	61
70010	Infrastrukturavdelningens allmänna förvaltning, verksamhet	-2 010 000	60 000	63
710	PLANLÄGGNINGS- OCH BYGGNADSVÄSENDET	-45 000	0	63
71000	Planläggnings- och byggnadsväsendet, verksamhet	-45 000	0	64
720	ELSÄKERHET OCH ENERGI	-50 000	10 000	64
72000	Elsäkerhet och energi	-50 000	10 000	65
740	ÅLANDSTRAFIKEN	-411 000	0	66
74000	Ålandstrafiken, verksamhet	-411 000	0	66
745	OLJESKYDD	-135 000	0	66
74500	Oljeskydd	-135 000	0	66
750	KOSTNADER FÖR SJÖTRAFIK	-16 910 000	1 100 000	67
75010	Upphandling av sjötrafik	-14 625 000	1 100 000	67
75030	Upphandling av linfärjetrafik	-2 285 000	0	68
760	KOSTNADER FÖR VÄGHÅLLNING	-4 000 000	159 000	69
76010	Utgifter för drift och underhåll av vägar	-2 400 000	0	69
76030	Utgifter för underhåll av farleder och fiskefyror	-850 000	159 000	69
76050	Utgifter för drift och underhåll av färjfasten, bryggor, broar, hamnar och byggnader	-750 000	0	70

80-88 FRISTÅENDE ENHETER SAMT MYNDIGHETER		Anslag 2017	Inkomster 2017	Sidnr
		-140 333 500	17 529 500	71
820	ÅLANDS STATISTIK- OCH UTREDNINGSBYRÅ	-862 000	287 000	71
82000	Ålands statistik- och utredningsbyrå, verksamhet	-862 000	287 000	72
822	DATAINSPEKTIONEN	-140 000	0	72
82200	Datainspektionen, verksamhet	-140 000	0	74
823	ÅLANDS ENERGIMYNDIGHET	-53 000	37 000	74
82300	Ålands energimyndighet, verksamhet	-53 000	37 000	74
825	ÅLANDS POLISMYNDIGHET	-6 647 000	430 000	75
82500	Ålands polismyndighet, verksamhet	-6 647 000	430 000	76
826	ÅLANDS OMBUDSMANNAMYNDIGHET	-197 000	46 000	76
82600	Ålands ombudsmannamyndighet, verksamhet	-197 000	46 000	77
827	LOTTERIINSPEKTIONEN	-190 000	190 000	78
82700	Lotteriinspektionen, verksamhet	-190 000	190 000	78
840	ÅLANDS HÄLSO- OCH SJUKVÅRD	-88 230 000	7 550 000	78
84000	Ålands hälso- och sjukvård, verksamhet	-88 230 000	7 550 000	80
848	ÅLANDS MILJÖ- OCH HÄLSOSKYDDSMYNDIGHET	-2 847 000	1 016 000	82
84810	Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet, verksamhet	-2 017 000	631 000	83
84820	Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighets laboratorium, verksamhet	-830 000	385 000	83
850	HÖGSKOLAN PÅ ÅLAND	-9 485 500	647 500	84
85000	Högskolan på Åland	-9 485 500	647 500	85
851	ÅLANDS FOLKHÖGSKOLA	-1 575 000	79 000	85
85100	Ålands folkhögskola, verksamhet	-1 575 000	79 000	86
852	ÅLANDS MUSIKINSTITUT	-1 172 000	135 000	87
85200	Ålands musikinstitut, verksamhet	-1 172 000	135 000	87
855	ÅLANDS GYMNASIUM	-18 918 000	540 000	88
85500	Ålands gymnasium, verksamhet	-18 918 000	540 000	90
856	ÅLANDS SJÖSÄKERHETSCENTRUM	-1 395 000	588 000	90
85600	Ålands sjösäkerhetscentrum, verksamhet	-1 395 000	588 000	91
860	ÅLANDS ARBETSMARKNADS- OCH STUDIESERVICE- MYNDIGHET	-2 081 000	21 000	92
86000	Arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten, verksamhet	-1 571 000	21 000	93
86050	Sysselsättnings- och arbetslöshetsunderstöd	-510 000	0	93
865	ÅLANDS FISKODLING, GUTTORP	-783 000	100 000	94
86500	Ålands fiskodling, Gutterorp, verksamhet	-783 000	100 000	94
870	MOTORFORDONSBYRÅN	-1 337 200	1 417 200	95
87000	Motorfordonsbyrån, verksamhet	-1 337 200	1 417 200	95
871	REDERIVERKSAMHET	-25 000	0	96
87100	Rederienheten, verksamhet	-25 000	0	96

		Anslag 2017	Inkomster 2017	Sidnr
872	VÄGUNDERHÅLLSVERKSAMHET	<u>-2 628 900</u>	<u>2 628 900</u>	96
87200	Vägunderhållsenheten, verksamhet	-2 628 900	2 628 900	96
873	VERKSTAD OCH LAGER	<u>-1 956 900</u>	<u>2 006 900</u>	97
87300	Verkstad och lager, verksamhet	-1 956 900	2 006 900	97
	Verksamhet sammanlagt	-228 097 800	39 917 800	

ÖVERFÖRINGAR

Avdelning 1

100	LAGTINGET	-255 000	0	99
112	LAGTINGETS ÖVRIGA UTGIFTER	<u>-255 000</u>	<u>0</u>	99
11290	Till lagtingsgruppernas disposition för kansliändamål	-255 000	0	99

Avdelning 2

200	LANDSKAPSREGERINGEN OCH REGERINGSKANSLIET	-2 453 000	148 000	99
230	LAGTINGSVAL	<u>0</u>	<u>0</u>	100
23000	Lagtingsval	0	0	100
232	UNDERSTÖDJANDE AV POLITISK VERKSAMHET	<u>-158 000</u>	<u>148 000</u>	100
23200	Understödjande av politisk verksamhet och politisk information	-158 000	148 000	100
240	BRAND- OCH RÄDDNINGSVÄSENDET	<u>-282 000</u>	<u>0</u>	101
24010	Landskapsandelar enligt landskapslagen om brand- och räddningsväsendet	-282 000	0	101
270	RADIO- OCH TV-VERKSAMHET	<u>-2 013 000</u>	<u>0</u>	101
27000	Radio- och TV-verksamhet (F)	-2 013 000	0	101

Avdelning 3

300	FINANSAVDELNINGENS FÖRVALTNINGSOMRÅDE	-9 090 000	4 066 000	102
330	ALLMÄNNA STÖD TILL KOMMUNERNA	<u>-5 350 000</u>	<u>3 866 000</u>	102
33000	Allmänna stöd till kommunerna (F)	-5 350 000	3 866 000	102
340	SÄRSKILDA UNDERSTÖD, LÅN OCH INVESTERINGAR	<u>-200 000</u>	<u>200 000</u>	103
34000	Särskilda stöd och lån	-200 000	200 000	103
34002	Bidrag för byggande av likströmsförbindelse till riket (R)	0	0	103
350	PENNINGAUTOMATMEDEL	<u>-3 540 000</u>	<u>0</u>	104
35000	Penningautomatmedel (R)	-3 540 000	0	105

Avdelning 4

400	SOCIAL- OCH MILJÖAVDELNINGENS FÖRVALT- NINGSSOMRÅDE	-37 090 000	0	105
410	ÖVRIGA SOCIALA UPPGIFTER	<u>-11 506 000</u>	<u>0</u>	105
41010	Övriga sociala uppgifter, överföringar (F)	-11 506 000	0	106
415	AV KOMMUNERNA ANORDNADE SOCIALA TJÄNSTER	<u>-21 835 000</u>	<u>0</u>	107
41500	Understöd för kommunernas sociala tjänster (F)	-21 835 000	0	108
420	ÖVRIGA HÄLSO- OCH SJUKVÅRDSUPPGIFTER	<u>-30 000</u>	<u>0</u>	109
42000	Övriga hälso- och sjukvårdsuppgifter	-30 000	0	109
440	NATURVÅRD	<u>-2 000</u>	<u>0</u>	109
44000	Naturvård	-2 000	0	109
445	PENNINGAUTOMATMEDEL FÖR SOCIAL OCH MILJÖVERKSAMHET	<u>-3 717 000</u>	<u>0</u>	110
44510	Penningautomatmedel för social verksamhet (R)	-3 267 000	0	110
44520	Penningautomatmedel för miljöverksamhet (R)	-450 000	0	110
450	VATTENFÖRSÖRJNING OCH VATTENVÅRD	<u>0</u>	<u>0</u>	111
45000	Vattenförsörjning och vattenvård	0	0	111
460	AVFALLSHANTERING	<u>0</u>	<u>0</u>	111
46000	Avfallshantering	0	0	111

Avdelning 5

500	UTBILDNINGS- OCH KULTURAVDELNINGENS FÖRVALTNINGSOMRÅDE	-26 361 000	50 000	112
502	STUDIESTÖD	<u>-8 435 000</u>	<u>50 000</u>	112
50200	Studiestöd	-8 435 000	50 000	112
505	BIBLIOTEKS- OCH ARKIVVERKSAMHET	<u>-649 000</u>	<u>0</u>	113
50510	Understöd för kommunala bibliotek, författare och översättare (F)	-649 000	0	113
510	ALLMÅN UNGDOMS-, IDROTTS- OCH KULTUR- VERKSAMHET	<u>-1 051 000</u>	<u>0</u>	113
51000	Ungdoms-, idrotts- och kulturverksamhet	-1 051 000	0	114
515	PENNINGAUTOMATMEDEL FÖR UNGDOMSARBETE OCH IDROTT	<u>-2 070 000</u>	<u>0</u>	114
51500	Penningautomatmedel för ungdomsarbete och idrott (R)	-2 070 000	0	115
516	PENNINGAUTOMATMEDEL FÖR KULTURELL VERKSAMHET	<u>-1 650 000</u>	<u>0</u>	115
51600	Penningautomatmedel för kulturell verksamhet (R)	-1 650 000	0	115
520	GRUNDSKOLEVÄSENDET	<u>-12 506 000</u>	<u>0</u>	116
52000	Grundskoleväsendet (F)	-12 506 000	0	117
560	EUROPEISKA UNIONEN - SOCIALFONDEN	<u>0</u>	<u>0</u>	118
56000	Europeiska Unionen - Socialfonden	0	0	118

Avdelning 6

600	NÄRINGS-AVDELNINGENS FÖRVALTNINGSOMRÅDE	-13 701 000	4 261 000	118
610	NÄRINGS-LIVETS FRÄMJANDE	<u>-1 642 000</u>	<u>0</u>	118
61000	Näringslivets främjande (R)	-1 642 000	0	118
615	FRÄMJANDE AV LIVSMEDELSPRODUKTION	<u>-1 125 000</u>	<u>0</u>	120
61500	Främjande av livsmedelsproduktion (R)	-800 000	0	120
61550	Avbytarservice	-325 000	0	122
621	EUROPEISKA UNIONEN - ERUF OCH ESF, 2014 - 2020	<u>-590 000</u>	<u>723 000</u>	122
62100	Europeiska Unionen - ERUF och ESF, 2014 - 2020 (R-EU)	-590 000	723 000	123
623	EUROPEISKA UNIONEN - PROGRAM FÖR LANDSBYGDENS UTVECKLING, EJFLU, 2014 - 2020	<u>-8 502 000</u>	<u>3 018 000</u>	124
62300	Europeiska Unionen - EJFLU, 2014 - 2020 (R-EU)	-8 407 000	3 018 000	124
62390	Leaderfinansiering med penningautomatmedel (R-EU)	-95 000	0	125
625	EUROPEISKA UNIONEN - EUROPEISKA HAVS- OCH FISKERIFONDEN, EHFF, 2014 - 2020	<u>-1 200 000</u>	<u>520 000</u>	125
62500	Europeiska Unionen - EHFF, 2014 - 2020 (R-EU)	-1 200 000	520 000	126
631	EUROPEISKA UNIONEN - REGIONALA UTVECKLINGSFONDEN, 2007 - 2013	<u>0</u>	<u>0</u>	127
63100	Europeiska Unionen - ERUF, 2007 - 2013 (R)	0	0	127
633	EUROPEISKA UNIONEN - PROGRAM FÖR LANDSBYGDENS UTVECKLING, 2007 - 2013	<u>0</u>	<u>0</u>	127
63310	Europeiska Unionen - EJFLU, 2007 - 2013 (R)	0	0	127
635	EUROPEISKA UNIONEN - STRUKTURPROGRAM FÖR FISKERISEKTORN, 2007 - 2013	<u>0</u>	<u>0</u>	127
63500	Europeiska Unionen - EFF, 2007 - 2013 (R)	0	0	127
640	FRÄMJANDE AV SKOGSBRUKET	<u>-395 000</u>	<u>0</u>	128
64000	Främjande av skogsbruket (R)	-395 000	0	128
650	JAKT- OCH VILTVÅRD	<u>-96 000</u>	<u>0</u>	128
65000	Jakt- och viltvård (R)	-96 000	0	128
670	FRÄMJANDE AV FISKERINÄRINGEN	<u>-151 000</u>	<u>0</u>	129
67000	Främjande av fiskerinäringen	-151 000	0	129

Avdelning 7

700	INFRASTRUKTURAVDELNINGENS FÖRVALTNINGS- OMRÅDE	-4 157 000	0	130
715	FRÄMJANDE AV BOSTADSPRODUKTION	<u>-220 000</u>	<u>0</u>	130
71500	Främjande av bostadsproduktion (R)	-100 000	0	130
71510	Räntestöd och landskapsborgen för bostadsproduktion (F)	-120 000	0	131
720	ELSÄKERHET OCH ENERGI	<u>-550 000</u>	<u>0</u>	132
72010	Produktionsbaserad ersättning, vindkraft (RF)	-550 000	0	132

		Anslag 2017	Inkomster 2017	Sidnr
747	ÖVRIG TRAFIK	<u>-3 113 000</u>	<u>0</u>	133
74700	Understöd för övrig trafik	-3 113 000	0	133
751	KOSTNADER FÖR SJÖTRAFIK	<u>-274 000</u>	<u>0</u>	133
75100	Understöd för varutransporter i skärgården	-274 000	0	133
760	KOSTNADER FÖR VÄGHÅLLNING	<u>0</u>	<u>0</u>	134
76000	Landskapsunderstöd för byggande och förbättrande av kommunalvägar	0	0	134
80-88 FRISTÅENDE ENHETER SAMT MYNDIGHETER		-4 925 000	0	134
850	HÖGSKOLAN PÅ ÅLAND	<u>-95 000</u>	<u>0</u>	134
85000	Högskolan på Åland	-95 000	0	134
860	ÅLANDS ARBETSMARKNADS- OCH STUDIESERVICEMYNDIGHET	<u>-4 830 000</u>	<u>0</u>	135
86050	Sysselsättnings- och arbetslöshetsunderstöd (F)	-4 830 000	0	135
ÖFÖRDELAD MINSKNING ÖVERFÖRINGSKOSTNADER		100 000	0	136
889	ÅTERFÖRDA ANSLAG	<u>100 000</u>	<u>0</u>	136
88900	Återförda anslag	100 000	0	136
Överföringar sammanlagt		-97 932 000	8 525 000	
89 SKATTEFINANSIERING, FINANSIELLA POSTER OCH RESULTATRÄKNINGSPOSTER				
890	SKATTER OCH AVGIFTER AV SKATTENATUR, INKOMSTER AV LÅN OCH FINANSIELLA POSTER	-8 259 000	291 733 000	138
890	SKATTER OCH INKOMSTER AV SKATTENATUR	<u>0</u>	<u>258 071 000</u>	138
89000	Skatter och inkomster av skattenatur	0	258 071 000	138
892	FINANSIELLA POSTER	<u>-259 000</u>	<u>33 662 000</u>	139
89200	Finansiella poster (F)	-259 000	2 162 000	139
89230	Landskapets fastighetsverk	0	4 000 000	140
89250	Avkastning av Ålands Penningautomatförenings verksamhet	0	27 500 000	142
893	AVSKRIVNINGAR OCH NEDSKRIVNINGAR	<u>-8 000 000</u>	<u>0</u>	143
89300	Av- och nedskrivningar (F)	-8 000 000	0	143
Skattefinansiering, finansiella poster och resultaträkningsposter sammanlagt		-8 259 000	291 733 000	

9 INVESTERINGAR, LÅN OCH ÖVRIGA FINANSINVESTERINGAR

Avdelning 1

100	LAGTINGET	-329 000	0	145
9111	LAGTINGETS KANSLI	<u>-329 000</u>	<u>0</u>	145
911150	E-demokrati - utvecklingsprojekt (R)	-329 000	0	145

Avdelning 3

300	FINANSAVDELNINGENS FÖRVALTNINGSOMRÅDE	-7 993 000	3 400 000	146
9340	SÄRSKILDA UNDERSTÖD, LÅN OCH INVESTERINGAR	<u>-995 000</u>	<u>3 400 000</u>	146
934000	Övriga finansinvesteringar (R)	-800 000	0	146
934080	Övriga lån (F)	-195 000	3 400 000	146
9350	PENNINGAUTOMATMEDEL	<u>-6 238 000</u>	<u>0</u>	147
935010	Lån ur penningautomatmedel (R)	-6 238 000	0	147
9390	GEMENSAMMA FÖRVALTNINGSKOSTNADER	<u>-760 000</u>	<u>0</u>	147
939000	IT-systemanskaffningar (R)	-760 000	0	147

Avdelning 4

400	SOCIAL- OCH MILJÖAVDELNINGENS FÖRVALTNINGSOMRÅDE	-219 000	0	148
9440	NATURVÅRD	<u>-219 000</u>	<u>0</u>	148
944000	Anskaffning av områden för naturskyddsändamål (R)	-219 000	0	148

Avdelning 5

500	UTBILDNINGS- OCH KULTURAVDELNINGENS FÖRVALTNINGSOMRÅDE	-20 000	0	148
9516	PENNINGAUTOMATMEDEL FÖR KULTURELL VERKSAMHET	<u>0</u>	<u>0</u>	148
951600	Utbyggnad av Ålands sjöfartsmuseum (R)	0	0	148
9540	KULTURARVS- OCH MUSEIVERKSAMHET	<u>-20 000</u>	<u>0</u>	149
954000	Inköp av konst (R)	-20 000	0	149

Avdelning 6

600	NÄRINGSVÄRDEAVDELNINGENS FÖRVALTNINGSOMRÅDE	0	0	149
9621	EUROPEISKA UNIONEN - ERUF OCH ESF, 2014 - 2020	<u>0</u>	<u>0</u>	149
962100	Europeiska Unionen - ERUF och ESF, 2014 - 2020	0	0	149
9640	FRÄMJANDE AV SKOGSBRUKET	<u>0</u>	<u>0</u>	150
964000	Övriga investeringar för skogsbruket (R)	0	0	150

		Anslag 2017	Inkomster 2017	Sidnr
<u>Avdelning 7</u>				
700	INFRASTRUKTURAVDELNINGENS FÖRVALTNINGS- OMRÅDE	-20 030 000	0	150
9745	OLJESKYDD	<u>0</u>	<u>0</u>	150
974500	Oljeskyddsinvesteringar (R)	0	0	150
9750	KOSTNADER FÖR SJÖTRAFIK	<u>-1 930 000</u>	<u>0</u>	151
975000	Fartygs- och färjeinvesteringar (R)	-1 930 000	0	151
9760	KOSTNADER FÖR VÄGHÅLLNING	<u>-18 100 000</u>	<u>0</u>	152
976000	Infrastrukturinvesteringar (R)	-18 100 000	0	152
80-88	FRISTÅENDE ENHETER SAMT MYNDIGHETER	-17 145 000	0	154
9825	ÅLANDS POLISMYNDIGHET	<u>0</u>	<u>0</u>	154
982500	Fordonsinvestering (R)	0	0	154
9840	ÅLANDS HÄLSO- OCH SJUKVÅRD	<u>-16 700 000</u>	<u>0</u>	155
984000	Hälso- och sjukvårdsinvesteringar (R)	-6 700 000	0	155
984010	Byggande av geriatrisk klinik med penningautomatmedel (R)	-10 000 000	0	156
9850	HÖGSKOLAN PÅ ÅLAND	<u>-25 000</u>	<u>0</u>	157
985000	Investeringsutgifter (R)	-25 000	0	157
9855	ÅLANDS GYMNASIUM	<u>-300 000</u>	<u>0</u>	158
985500	Investeringsutgifter (R)	-300 000	0	158
9856	ÅLANDS SJÖSÄKERHETSCENTRUM	<u>-120 000</u>	<u>0</u>	159
985600	Ålands sjösäkerhetscentrum, investeringar (R)	-120 000	0	159
	Investeringar, lån och övriga finansinvesteringar sammanlagt	-45 736 000	3 400 000	
	Anslag och inkomster totalt ovanstående	-380 024 800	343 575 800	

Till Ålands lagting

ALLMÄN MOTIVERING

En bärkraftig helhet

Åland är ett starkt, tryggt och säkert samhälle. Vi håller vårt öde i våra egna händer, mer än de flesta samhällen i världen. Genom en framsynt förändringspolitik ska vi se till att det goda Åland förblir elastiskt och formbart för framtiden

Detta förändringsarbete måste ske i fullt medvetande om att varje del av Åland hänger ihop, både geografiskt och när det gäller offentliga verksamheter, inte minst ekonomiskt. Den privata och den offentliga ekonomin är två sammanlänkade kärl. Landskapets ekonomi och kommunernas ekonomi går inte att särskilja.

Det övergripande målet, ett hållbart Åland år 2051 ställer krav. Idag har vi transporter, livsmedelsproduktion, konsumtionsmönster, energianvändning, samhällsplanering och kommunstrukturer som inte möter hållbarhetsmålet och som inte till fullo beaktar helheterna i det åländska samhället.

Däri ligger den stora utmaningen, att vrida om mönster och strukturer så att vi på lång sikt kan garantera ett Åland som är bra för alla, som växer organiskt och som på ett ansvarsfullt sätt kan tillgodose ålänningarnas behov.

Genom att förändra kommunstrukturen byggs förutsättningen för service och utveckling över hela landskapet, även i framtiden.

Genom att bygga korttrutt kan vi se till att skärgårdens landsvägar finns kvar till rimliga framtida kostnader, och att transportvägarna stöder nya kommunstrukturer.

Ett Ungdomens hus samlar resurser och kunskap som stärker och stöder unga människor samt förhindrar utanförskap.

En satsning på språkutbildning i svenska gör fler nya ålänningar bättre rustade för den åländska arbetsmarknadens behov. En fortsatt låg arbetslöshet är en stark drivkraft för integration och inkludering.

Med beaktande av de uppnådda sparmålen på övriga områden och avdelningar har landskapsregeringen beslutat att de sociala förmåner som också var föremål för inbesparingskrav inte rörs i denna budget. Invånarförmåner är det område som direkt berör medborgarna, och därmed också de som rörs sist.

Både i landskapets inbesparings- och utvecklingsarbete samt i lagberedningens arbete genomförs barnkonsekvensanalyser.

Dessa, och alla de andra pusselbitar vi lägger med denna budget ska passa in i det övergripande målet – ett Åland som är en helhet där delarna stöder varandra.

Utveckling och hållbarhet

Med insikten om att det åländska samhället inte är hållbart och att naturen utgör fundamentet för mänsklig existens gick de folkvalda, i lagtinget och landskapsregeringen, år 2014 in för en gemensam strävan mot en till fullo hållbar utveckling på Åland senast år 2051. Den gemensamma strävan mot hållbarhet ska genomföras i enlighet med *Utvecklings- och hållbarhetsagendan för Åland*, som under år 2016 arbetats fram gemensamt av föreningslivet, det privata näringslivet och det offentliga, både inom politik och förvaltning. Den gemensamma agendan innehåller en vision, sju strategiska utvecklingsmål per år 2030, exempel på tänkbara indikatorer för uppföljning av målen samt stödstrukturer för agendans förverkligande. Stödstrukturerna syftar till att hjälpa alla, som vill bidra till förverkligandet, att gå från tanke till handling.

På EU – nivån fortsätter strävandena att nå hållbarhet bl.a. utifrån kommissionens handlingsplan för kretsloppsekonomin, som går ut på att skapa en inre marknad för återanvändning av material och resurser för att åstadkomma cirkulär ekonomi och komma ifrån den linjära ekonomin.

En bärkraftig samhällsutveckling är en del av det åländska samhällets ursprung. Vi som bor på en ö är tryggast när vi är så självförsörjande som möjligt och kretsloppen fungerar väl. Historiskt har människorna här tagit hand om varandra och den omgivande naturen. Hela tiden med ambitionen att lämna över samhället till nästa generation, i minst lika bra skick som det var när man tog emot det. Tidigare generationers ansträngningar har skapat ett starkt och robust välfärdssamhälle som vi nu tillsammans med kommande generationer fortsätter att värna och utveckla.

Förverkligandet av den lokala agendan för Åland utgör samtidigt det åländska bidraget till genomförandet av Agenda 2030.

Visionen för Åland lyder *Alla kan blomstra i ett bärkraftigt samhälle på fredens öar*. De sju strategiska utvecklingsmålen syftar till att stöda visionens förverkligande och har en och samma tidshorisont. De ska uppnås senast år 2030.

1. Välmående människor vars inneboende resurser växer
2. Alla känner till och har verkliga möjligheter att vara delaktiga i samhället
3. Allt vatten har god kvalitet
4. Ekosystem i balans och biologisk mångfald
5. Attraktionskraft för boende, besökare och företag
6. Markant högre andel energi från förnyelsebara källor och ökad energieffektivitet
7. Hållbara och medvetna konsumtions- och produktionsmönster

Landskapsregeringen avser att från och med år 2017 proaktivt agera katalysator och koordinator för förverkligandet av visionen och de sju strategiska utvecklingsmålen.

Visionen och de strategiska målen i Utvecklings- och hållbarhetsagendan ska i fortsättningen ligga till grund för riktningen och planeringen av landskapets budget och åtgärder inom landskapsförvaltningen. Mer konkreta budgetmål som står i överensstämmelse med de övergripande målen arbetas fram successivt med början under nästa år. Därtill behöver processer och metoder för insamling av information och uppföljning av målen skapas.

EKONOMISK ÖVERSIKT

Den ekonomiska tillväxten på Åland mattas av. En svag tillväxt i Finland och en avmattad tillväxt i Sverige de närmaste två åren håller tillbaka efterfrågan för åländska varor och tjänster. Ett fortsatt jämförelsevis lågt pris på bunker och drivmedel motverkar nergången.

Den globala ekonomin

Tillväxten för den globala ekonomin har reviderats ner sedan försommaren. I dagsläget förväntas tillväxten för världsekonomin enligt Europeiska Centralbanken (ECB) stanna på 3,0 procent innevarande år, för att stiga till 3,5 procent nästa år.

Stagnation i de råvaruexporterande tillväxtekonomierna har dämpat tillväxten av världshandeln som emellertid väntas stiga något nästa år när ekonomin i länder som Ryssland och Brasilien börjar återhämta sig. Sammantaget ser ändå utsikterna för världshandeln något svagare ut än i början av sommaren. I ett litet längre perspektiv ser världshandeln numera ut att växa mindre än den totala ekonomiska tillväxten. Det kan bero på att tjänstehandeln blir allt viktigare relativt sett och att denna underskattas i statistiken, men man ser även att tillverkning nu flyttas tillbaka till i-länderna från tillväxtländerna. Den internationella handeln har även drabbats av logistiska problem i form av en global kris för containersjöfarten. På litet längre sikt finns även en möjlighet att protektionismen breder ut sig, vilket skulle slå oproportionerligt hårt mot små exportberoende länder som Finland och Sverige.

Priset på råolja (Brent) förväntas ligga på ett medelvärde kring 43 USD per fat detta år för att stiga till mellan 50 och 60 USD per fat nästa år 2017. Marknaden har stabiliserats till stor del för att de globala överskottslagren minskat. Några dramatiska prishöjningar förväntas inte de närmaste åren, dels på grund av den svaga globala tillväxten, dels Irans gradvisa återinträde på den globala oljemarknaden, men också eftersom nya aktörer ökar utbudet så snart priset stiger. Särskilt nordamerikanska oljeskifferproducenter träder då in på marknaden.

Den amerikanska ekonomiska tillväxten mattades av under det första halvåret i år. Att den amerikanska centralbanken (FED) behöll styrräntan oförändrad på 0,5 procent efter mötet i september 2016 och avvaktar med en höjning till dess man har säkrare tecken på att tillväxten stärks. Man reviderade tillväxtutsikterna neråt för innevarande år till 1,8 procent. FED är försiktigt optimistisk om de kommande två åren 2017 - 2018, men fortsätter att revidera ner utsikterna för den långsiktiga tillväxten.

Konsumenternas förtroende för den egna och landets ekonomi fortsätter att ligga över långtidsmedelvärdet och har gradvis stärkts under året.

Tillväxten i Kina är fortsatt trög, trots omfattande policyinsatser och ligger detta år under 7 procent och avtar gradvis framöver. En ytterligare försvagad efterfrågan från Kina kan inte uteslutas och skulle påverka tillväx-

ten i den globala handeln negativt. Den indiska ekonomin går åt motsatt håll med en tillväxt som redan ligger över 7 procent och ökar med någon tiondel per år framöver.

Den ryska ekonomin är på väg att återhämta sig något, delvis tack vare ett något stigande oljepris. Visserligen krymper ekonomin med någon tiondel innevarande år, men prognoserna pekar på positiva BNP-siffror åren 2017 - 2018. Sanktionerna mot Ryssland kvarstår emellertid än så länge och även landets egna sanktioner mot livsmedelsimport från EU kvarstår.

Tillväxtutsikterna för euroområdet har bleknat något under de senaste månaderna, främst på grund av svagare exportefterfrågan än under försommaren, men återhämtningen förväntas ändå fortsätta. Den inhemska efterfrågan, stödd av en expansiv penningpolitik och låga oljepriser fortsätter att driva BNP-tillväxten.

Inflationen är fortsatt låg i år (ca 0,2 procent) men stiger nästa år när effekterna av oljeprisfallet klingar av. Den låga inflationen och den expansiva penningpolitiken sammantagna medför på sikt en risk, eftersom det driver upp tillgångspriser och den privata skuldsättningen. Effekterna på lång sikt av ECB:s utdragna period med låga styrräntor är osäker. Det finns en risk att eurozonen hamnar i ett ”japanskt läge” med obefintlig tillväxt och fortsatta nollräntor.

Förtroendet hos företag och hushåll ligger fortfarande över det historiska genomsnittet trots resultatet i Storbritannien av EU-omröstningen. Den generösa penningpolitiken ger fortsatt stöd för hushållens konsumtion. Företagens investeringar fortsätter att återhämta sig långsamt, tack vare ett uppdämt investeringsbehov och goda finansieringsvillkor.

Det kvarstår dock en del osäkerheter i återhämtningen, något som speglas i svängningarna i olika förtroendefaktorer. Osäkerheten angående de kommande handelsförhandlingarna efter Brexit har spridit sig och värdet på det brittiska pundet har sjunkit. Länder som exporterar kapitalvaror till Storbritannien kommer att drabbas starkast.

I dagsläget ser det ut som om ECB kommer att fortsätta med att späda på likviditeten under år 2017 och hålla kvar sin nollränta.

Finland

Den finländska ekonomin fortsätter att lida av en svag exportefterfråga på industrivaror och av en svag konkurrenskraft. Ett högre kostnadsläge än i konkurrerande länder under en längre tid har påverkat exportmöjligheterna negativt. Till detta kommer en låg investeringstakt som tynger.

BNP-tillväxten ser enligt Finansministeriet ut att bli svagt positiv, 1,1 procent detta år och något lägre år 2017. Tillväxten under resten av innevarande år drivs främst av inhemsk konsumtion och av en expanderande byggsektor. Någon bred tillväxtbas finns inte att tillgå nästa år när hushållens köpkraft avtar och byggsektorns tillväxt minskar.

Konjunkturindikatorn för produktionen sjönk trendmässigt under åren 2012 - 2014. Den har uppvisat en blygsam förbättring sedan år 2015, men ligger fortfarande under 2010 års nivå.

Varuexporten ser ut att fortsätta att minska innevarande år och öka marginellt nästa år. En ökad tillgång till den ryska marknaden och en ökande efterfrågan från Tyskland och Sverige kan komma att något förbättra de finländska exportutsikterna de närmaste två åren. På litet längre sikt ser den finländska ekonomin ändå ut att

förlora ytterligare mark gentemot eurozonen och sina konkurrentländer. Man ser nu att tjänsteexporten växer något snabbare än varuexporten.

Hushållens förtroende för ekonomin i Finland har stärkts under året, så mycket att indikatorn i augusti nådde sin högsta notering på fem år. Trenden i förtroendet har varit uppåt sedan februari. Optimismen bland hushållen kan te sig något förbryllande mot bakgrund av den svaga utvecklingen av köpkraften och de svaga tillväxtsiktningarna. Den förväntade sänkningen av arbetslösheten kan spela in och även att landet ändå nu verkar tagit sig ur recessionens klor.

De aviserade skattelättnaderna i samband med den övergripande överenskommelsen med konkurrenskraftsavtalet kommer knappast att räcka till för att höja hushållens köpkraft eftersom löneökningarna förväntas ligga på en låg nivå. Priset på olja och drivmedel stiger och det gör även sjukvårdsavgifterna, vilket leder till en stigande inflation som även den håller tillbaka köpkraftsutvecklingen.

Nettoeffekten av det så kallade konkurrenskraftsavtalet på BNP-tillväxten bedöms på kort sikt bli negativ eftersom effekterna av den tilltänkta sänkningen av de relativa arbetsenhetskostnaderna kan komma att motverkas av en svag tillväxt av hushållens köpkraft. Den kumulativa effekten på BNP-tillväxten på sju års sikt av avtalet, inklusive förändringar i avgifts- och skattesystemet för arbetsgivare och löntagare blir enligt olika bedömare ca 1,5 procent, vilket skulle motsvara 0,2 procent per år.

Effekten för Ålands del kan på kort sikt bli negativ, eftersom finländska hushålls efterfrågan på t.ex. åländska färjeresor kan komma att påverkas av hushållens köpkraftsutveckling som bedöms bli svag trots skattelättnaderna.

Sverige

Sveriges ekonomiska tillväxt är fortsättningsvis stark och drivs av höga investeringar från företagen och av en stark utveckling av hushållens konsumtion. Arbetslösheten sjunker. Till skillnad från Finland har man i Sverige också en stigande löneökningstakt.

Den svenska högkonjunkturen ser dock nu ut att ha kulminerat. Tillväxten hamnar kring 3,5 procent i år 2016, för att därefter sjunka till 2,5 procent nästa år enligt Internationella valutafondens (IMF) bedömning.

Ett orosmoment är den allt högre skuldsättningen hos hushållen. Allt fler bedömare pekar på att det kommit till ett läge där det blivit nödvändigt med ytterligare lagstiftning kring hushållens skuldsättning.

Svenska kronan i förhållande till euron stod i september i 9,49 kronor för 1 euro. Det är en bit över långtidsmedelvärdet för 2000-talet. Under åren 2015 - 2016 har kronan legat rätt stabilt kring 9,35. Riksbankens lågräntepolitik har hållit nere efterfrågan på den svenska valutan, med följderna att många placerare minskat sina krontillgångar. Så länge Riksbankens lågräntepolitik ligger kvar kommer kronan knappast att stärkas, utan ligger förmodligen kvar kring sin nuvarande nivå det närmaste året. Denna relativt sett svaga kronkurs ger en svag köpkraft visavi åländska tjänster och produkter.

Åland

BNP-tillväxten

Kostnads- och prisutvecklingen och hushållens disponibla inkomst på Åland följer nära utvecklingen i Finland. Den åländska ekonomin har hämmats av den svaga finländska utvecklingen efter finanskrisen år 2008.

Åland hade en negativ BNP-tillväxt från år 2011 till år 2012. Året därefter 2013 kom en vändpunkt. Det privata näringslivet hade då ett gott år och drog upp den totala BNP till 2,6 procent – trots att den offentliga sektorns volymtillväxt var klart negativ (minus 2,1 procent). Därefter har tillväxten enligt preliminära beräkningar och ÅSUB:s prognoser legat på plussidan. Enligt ÅSUB:s prognoser och preliminära beräkningar hamnade tillväxten på 2,4 procent förra året och växer i samma takt som den finländska, med blygsamma 1,0 procent innevarande år 2016. Tillväxten ser ut att bli i samma storleksordning nästa år. Medan det privata näringslivets förväntade BNP-tillväxt ligger på ca 2,1 procent i medeltal per år under perioden 2014 - 2016 är den offentliga sektorns volymtillväxt negativ (-0,2 procent).

ÅSUB bedömer att utsikterna för det privata näringslivet har dämpats något i förhållande till våren 2016. I det privata näringslivet som utgör ungefär 80 procent av ekonomin kan man sedan år 2014 se en avtagande tillväxt av såväl den samlade omsättningen som den totala lönesumman. Till detta kommer en offentlig sektor som krymper något över perioden. Det är en dämpad aktivitet och tillväxt i den åländska ekonomin detta år.

Befolkningen och den privata konsumtionen

Flyttningsnettot hittills under året har varit starkt. Utgående från de preliminära uppgifterna från befolkningsregistercentralen bedömer ÅSUB att befolkningstillväxten hamnar i spannet plus 160 till 200 personer för år 2016. Det skulle innebära en klar uppgång i förhållande till fjolåret, men ändå en ökning som fortfarande ligger under det årliga genomsnittet som är 205 personer för perioden 2000 - 2015.

Tabell 1. Nyckeltal för den åländska ekonomin 2012-2016

	2012	2013	2014	2015*	2016**
BNP till marknadspris (volymförändring, %)	-4,5	2,6	1,5	2,4	1,0
Befolkningsförändring (antal personer)	147	164	250	67	160–200
Relativt arbetslöshetstal (%)	3,1	3,5	4,0	3,8	3,8
Konsumentpriser, årlig förändring (%)	2,3	1,2	1,1	0,1	0,5
Kort ränta (Euribor 3 mån, %)	0,6	0,2	0,2	0,0	-0,3
Råolja (Brent, USD/fat)	112	109	99	52	43

*) Preliminära beräkningar **) Prognos

Källa: ÅSUB, egna beräkningar för BNP, ÅSUB (Befolkning, Arbetsmarknad, Priser). Befolkningsregistercentralen, Finlands bank, US Energy Information Administration

Trenden i det relativa arbetslöshetstalet har varit uppåt efter år 2008. Trots att ÅSUB bedömer att landskapet förmodligen nu gått in i en period med sjunkande deltagandegrad på arbetsmarknaden, och möjligen också en minskande arbetskraftsinvandring, ser arbetslösheten inte ut att minska detta år, utan den stannar liksom ifjol på 3,8 procent. Minskande inflyttning och växande avgångar från arbetsmarknaden minskar arbetskraftens volym och arbetslösheten hålls nere.

Tillväxten av den privata konsumtionen stärktes i fjol och ser ut att öka något över en procent i år. Därefter, med en svag reallöneutveckling, något stigande bränslepriser och inflation, minskar tillväxten under de närmaste två åren. I första hand är det konsumtionen av varaktiga konsumtionsvaror t.ex. bilar som fortsätter att öka i år för att sedan minska de närmaste två åren.

Den offentliga sektorn

Skatteintäkterna ger facit på riktningen i den ekonomiska utvecklingen. Enligt preliminära uppgifter från skatteförvaltningen kommer kommunalskatterna att öka med 3,5 procent för de åländska kommunerna år 2015 jämfört med år 2014. Motsvarande siffra för hela Finland är 1,6 procent. Skillnaden mellan Åland och Finland beror till viss del på att skattesatserna ökade med 0,22 procentenheter på Åland samtidigt som de endast ökade med 0,09 procentenheter på fastlandet. Ca en tredjedel av både de åländska och fastländska inkomstökningarna kan förklaras av skattehöjningarna. Utgående från hittills redovisade inkomstskatter ser skatterna från förvärvsinkomster ut att vara relativt oförändrade under år 2016.

Samfundsskatterna väntas år 2015 öka med knappt 60 procent för de åländska kommunerna, vilket är klart högre än för alla Finlands kommuner sammantaget, vars ökning väntas bli ca sju procent. Det bör påpekas att de åländska samfundsskatterna är mycket volatila. Prognostisering av samfundsskatterna utifrån företagets driftöverskott samt hittills redovisade belopp är svårt, men de idag tillgängliga siffrorna pekar på att samfundsskatterna kan komma att ligga kvar på ungefär samma nivå år 2016 som år 2015.

För år 2015 fastställde Ålandsdelegationen klumpsumman till 220,4 miljoner euro. Detta var en höjning med ca 2,7 procent från år 2014. Enligt uppgifter från den andra tilläggsbudgeten för staten år 2016 förväntas klumpsumman bli 221,8 miljoner euro år 2016, vilket skulle innebära en ökning med 0,7 procent. År 2017 väntas klumpsumman sedan öka med ca 0,9 procent och utgöra 223,9 miljoner euro.

Skattegottgörelsen till landskapet, den så kallade flitpengen, blir aktuell då de i landskapet debiterade inkomstskatterna överstiger 0,5 procent av motsvarande skatt för hela Finland. År 2013 uppgick flitpengen till 7,0 miljoner euro, medan den år 2014, som är det senaste år som flitpengen fastställts för, uppgick till 9,5 miljoner euro.

Enligt ÅSUB:s prognoser beräknas skattegottgörelsen närmast växa till 23,5 miljoner euro för år 2015. För skattegottgörelsen är systematiken sådan att 2015 års belopp tas upp i 2017 års budget.

För år 2015 var summan av klumpsumman och flitpengen 227,4 miljoner euro. I år beräknas summan av de två stiga till 231,3 miljoner euro och år 2017 till 246,3 miljoner euro.

Utvecklingen i det privata näringslivets branscher

Den internationella sjöfarten – i synnerhet containerfrakten – befinner sig sedan snart ett decennium i en utdragen kris förorsakad av en svag tillväxt av världshanden och överkapacitet i tonnage. Lyckligtvis för den åländska shippingen är bunkerkostnaderna fortsättningsvis låga även om de kan komma att stiga med ca 25 procent de närmaste två åren.

Passagerarrederierna sammantagna kommer att visa en något minskad omsättning och försämrat rörelseresultat för år 2016 i förhållande till fjolåret. Fortsättningsvis gör en svag, svensk krona och svag köpkraftsutveckling hos de finländska hushållen att det blir svårt att öka kundunderlaget. Expansionsmöjligheterna finns liksom under en rad tidigare år främst i Estlandstrafiken.

Den åländska tankerverksamheten gynnas av de låga bunkerpriserna och av en högre fraktnivå. Dollarn fortsätter att som förra året ligga en bra bit under sitt långtidsmedelvärde gentemot euron vilket ger en negativ nettoeffekt för den åländska tankersverksamheten.

Internationella index för branschen har visat en neråtgående trend under innevarande år 2016. En topp nåddes i juni då index tillfälligt lade sig över långtidsmedelvärdet, för att därefter falla tillbaka kraftigt under det tredje kvartalet.

Rederierna inom ro-ro bedriver sin verksamhet med olika mål och perspektiv. Det ena rederiet ser det som tecken på en förbättrad marknad att de under året lyckats ingå ett långt och några medellånga avtal med den finländska skogsindustrin. Det andra rederiet har fortsatt att sälja ut tonnage och rapporterar ett svagt resultat för årets två första kvartal.

ÅSUB förväntar att omsättningstillväxten inom transportbranschen inklusive landtransporter mattas av i år efter ett relativt starkt föregående år 2015. Tillväxten riskerar som det ser ut i nuläget att minska i förhållande till fjolåret, mycket på grund av en mindre omsättning för passagerarsjöfarten.

Hotell- och restaurangbranschen som hade en period av svag lönsamhet och minskande omsättning åren 2012 - 2014 har under de två senaste åren återhämtat sig. Omsättningstillväxten i branschen låg i fjol på 4,2 procent i nominella värden och kommer även i år av allt att döma överskrida långtidsmedelvärdet. Branschen expanderar även personalmässigt. Lönesummans tillväxt var över fem procent i fjol och ser enligt prognosen att hamna där även i år.

Handelsbranschen som helhet hade en negativ utveckling av omsättningen år 2015 och de två första kvartalen år 2016. Den svaga utvecklingen beror i första hand på nergången i postorderverksamheten och även delvis på nergången i priset på drivmedel.

Den internationellt inriktade delen av försäkringsverksamheten möter fortsättningsvis hård konkurrens och överkapacitet. Försäkringsvolymerna på dessa marknader utvecklas svagt.

Den åländska bankverksamheten sammantagen berörs av den allmänna och förstärkta oron på de finansiella marknaderna. Konkurrenssituationen i branschen är fortsatt hård. Vi ser en avmattad placeringsverksamhet, särskilt avseende värdepappershandeln, detta år i förhållande till fjolåret.

Branschen företagstjänster omfattar många olika verksamheter, såväl mindre hemmamarknads- som några större exportinriktade företag inom bland annat it. Fjolåret 2015 var ett gott år för företagstjänster. Den nominella tillväxten av den totala omsättningen låg på 5 procent och även i år pekar prognosen på en tillväxt över långtidsgenomsnittet. Också lönesumman ser ut att fortsätta att växa, i linje med de övervägande positiva förväntningarna branschföretagen hade i våras. ÅSUB:s registeruppgifter om momsinsbetalningar och löner visar att branschen just nu är inne i en expansiv period.

Branschen personliga tjänster består till övervägande delen av småföretagare inom tvätterier, privat hälso- och sjukvårdsverksamhet osv. Här ingår även det åländska spelbolaget som en tungt vägande del.

Branschföretagen var överlag mycket optimistiska angående lönsamhet, omsättning och löner i början av året. Följaktligen ser den sammanlagda omsättningens tillväxttakt i branschen ut att ha tilltagit rejält under de två första kvartalen år 2016.

Byggkonjunkturen ser ut att stärkas i Finland, där efterfrågan främst kommer från den privata sektorn. På Åland ser det dock annorlunda ut. Här har byggkonjunkturen uppvisat tvära kast sedan finanskrisen år 2008. Först en kraftig uppgång 2010 - 2012, därefter två år av minskning av branschföretagens samlade omsättning. I fjol kom sedan en rejäl uppgång i omsättningen med drygt 16 procent. Därefter, under de två första kvartalen

detta år har det skett en snabb avmattning. Även tillväxten av branschens samlade lönesumma ligger nu under långtidsmedelvärdet. Branschen har haft god lönsamhet under de senaste åren men den ser nu ut att försämrats.

Den åländska livsmedelsindustrin är inne i en tuff period. Efter tre år av positiv tillväxt av omsättningen inom branschen åren 2010 - 2012 har nu omsättningen börjat krympa (3,0 procent 2015 och minst lika mycket år 2016 enligt ÅSUB:s registerbaserade prognos).

Företagen inom övrig industri, som bland annat fungerar som underleverantörer till den internationella medicinska industrin, har klarat den internationella lågkonjunkturen efter finanskraschen år 2008 förvånansvärt bra. Branschföretagen är smalt nischade mot en internationell, utomnordisk marknad där efterfrågan hållits stabil. Ända sedan år 2010 har omsättningen ökat med i medeltal drygt 5 procent per år. Även om det ser ut som om omsättningen mattas något detta år ser den positiva utvecklingen ut att fortsätta. Tillväxten av branschens samlade lönesumma ser ut att stärkas under detta år, men har överlag varit svagare än omsättningstillväxten, vilket är ett av flera tecken på att branschföretagen håller god lönsamhet.

ÅSUB:s sammanfattande bedömning är att vi nu ser en liten avmattning av aktiviteten i den åländska ekonomin. Tillväxten har skrivits ner något i förhållande till vårens prognos. Den privata sektorns bidrag till BNP ökar med endast någon tiondel i reella termer, medan den offentliga sektorn stramas åt och minskar sitt bidrag i förhållande till fjolåret.

BNP-kurvan ser ut att ha stabiliserats efter de stora svängningarna under perioden 2008 - 2013, men på en låg nivå. De relativt svaga tillväxtutsikterna i den åländska ekonomin ser ut att sammanfalla med de finländska åtminstone detta år och nästa. Fortsättningsvis låga bränslekostnader innevarande och nästa år bidrar till att motverka avmattningen i ekonomisk aktivitet.

SJÄLVSTYRELSEUTVECKLING

Självstyrelselagsrevisionen

Ålandskommittén 2013 har under året fortsatt sitt arbete utifrån sitt delbetänkande "Ålands självstyrelse i utveckling" och förväntas i enlighet med sitt mandat komma med ett slutbetänkande i slutet av april 2017.

Landskapsregeringen konstaterar för sin del att de i mandatet uttalade målsättningarna om att självstyrelsesystemet och självstyrelselagen moderniseras, att den ekonomiska självstyrelsen utvecklas och att behörighetsfördelningen och överföring av behörighet förenklas samtliga är viktiga men att ett ekonomiskt system som säkerställer självstyrelsens behov och samtidigt främjar att en förnuftig ekonomisk politik bedrivs i landskapet är en grundförutsättning för att självstyrelsen ska kunna uppfylla sin uppgift och därmed även för att Finlands åtaganden i enlighet med Ålandsöverenskommelsen ska iakttas.

Landskapsregeringen har för avsikt att under den fortsatta processen inför det att regeringens proposition med förslaget om revidering av självstyrelsesystemet ska avlämnas föra en aktiv dialog med regeringen i Helsingfors i samverkan med lagtinget.

I föreliggande förslag till budget ingår dels anslag för de kostnader i form av löner för de tjänstemän som inom lagberedningen arbetar med revisionen dels anslag för de utredningar som kan behövas i sammanhanget och som inte bekostas av staten. Landskapsregeringen har därtill beredskap att bistå kommittén inom ramen för de resurser som allmänt finns inom förvaltningen.

Avräkningsgrunden

Landskapsregeringen har under året fortsatt ansträngningen att få regeringen i Helsingfors att omfatta en justering av avräkningsgrunden så att den skulle motsvara den utgiftsnivå som självstyrelsens uppgifter och den nuvarande befolkningmängden skulle motivera. Landskapsregeringen anser att en justering av avräkningsgrunden fortsättningsvis är berättigad med hänsyn till förändringar i statsbokslutet och befolkningsförändringen. I samband med avlämnandet av förslaget till statsbudget behandlade regeringen frågan men något förslag till justering avlämnades inte varvid en orsak torde vara att en ändrad befolkningsrelation inte uttryckligen nämns i självstyrelselagens 47 § som motiv till en ändring av avräkningsgrunden. Enligt landskapsregeringens uppfattning är detta dock inte en förutsättning för en politisk överenskommelse om en justering av avräkningsgrunden. Denna uppfattning har stöd i Ålandsdelegationens utlåtande i vilket bl.a. konstateras att lagstadgandena ger utrymmen för en relativt vid juridisk tolkning.

Rikets reformering av social- och hälsovården

I riket bereds en social- och hälsovårdsreform och inrättandet av en landskapsförvaltning varvid det inrättas 18 landskap med egna val och fullmäktige. Avsikten är att landskapen fr.o.m. år 2019 ska ordna alla social- och hälsovårdstjänster inom sitt område. Landskapen föreslås även få andra uppgifter såsom arbets- och närings-tjänster, regionutveckling, miljö- och hälsoskydd, trafiksystemplanering, landsbygdsutveckling och räddningsväsendet. Staten finansierar landskapets verksamhet och avser därför att höja statsbeskattningen medan kommunalbeskattningen i riket skulle sänkas. Trots att social- och sjukvårdsreformen inte direkt rör Åland har således reformens finansieringsmodell inverkan på såväl landskapets som kommunernas finansieringssituation och landskapets faktiska behörighet inom beskattningen eftersom den skulle förutsätta att även kommunerna i landskapet sänker sin skatteprocent och kompenseras för intäktsförlusten.

Landskapsregeringen har vid flera tillfällen tagit upp frågan om hur landskapets ställning ska beaktas på den politiska nivån. Landskapsregeringen har då framfört att såväl de ekonomiska som behörighetsmässiga effekterna bör neutraliseras samt att det bör ske en gemensam beredning av de åtgärder som rikets reformer medför för landskapet Åland och självstyrelsesystemet. Vad gäller inverkan av finansieringsmodellen enligt den regeringsproposition över vilken nu i riket begärts utlåtanden pågår diskussioner om olika lösningsmodeller på tjänstemannanivå mellan finansministeriet och landskapsregeringen.

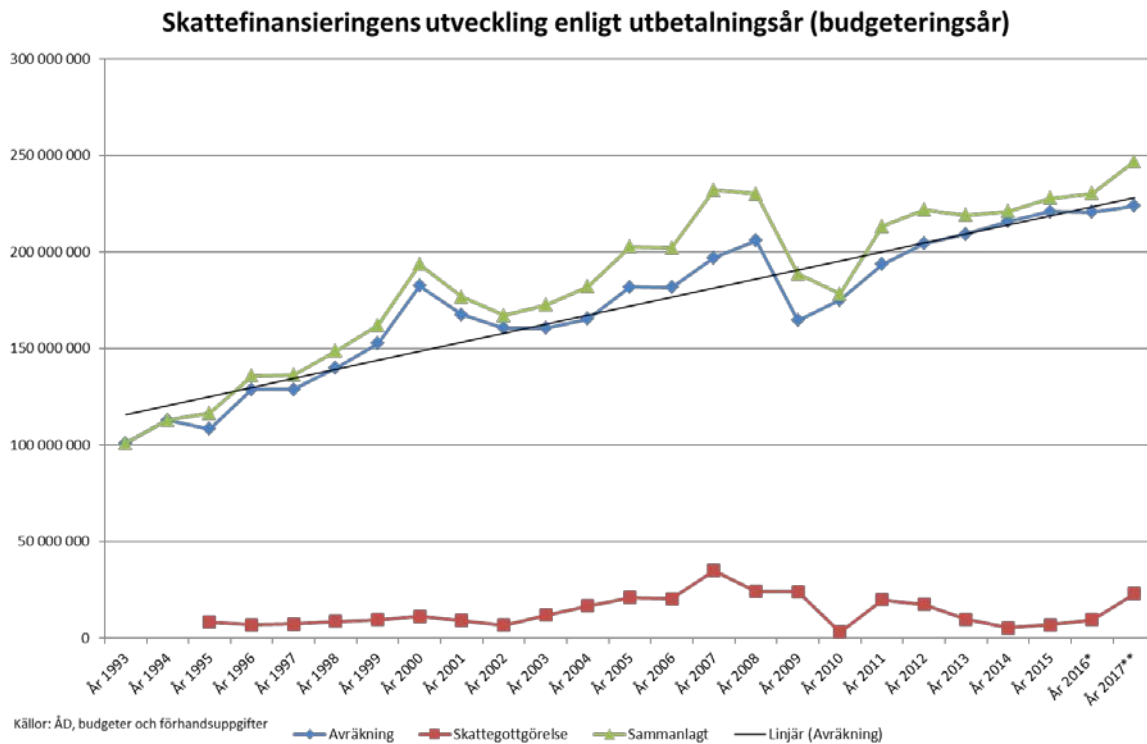
Landskapsregeringen avser att återkomma till lagtinget på lämpligt sätt då beredningen kunnat föras vidare.

EKONOMISK POLITIK

Finansiering

Ålandsdelegationen har fastställt förskottet på avräkningsbeloppet för år 2017 till 223.871.000 (220.758.000 år 2016) euro. Utgående från statens plan för de kommande årens inkomstutveckling förväntas avräkningen öka något till år 2018.

Skattegottgörelsen för skatteår 2015 bedöms, utgående från förhandsuppgifter om beskattningen uppgå till drygt 23 miljoner euro, vilket belopp upptagits som inkomst i föreliggande budgetförslag. Beloppet är därmed drygt 13,5 miljoner euro högre än beloppet för skatteår 2014 som erhållits under år 2016. Skattefinansieringens utveckling framgår av grafen nedan.

Avkastningen av Ålands penningautomatförenings verksamhet beräknas uppgå till 15 miljoner euro att jämföra mot 20 miljoner euro ett år tidigare. Det fördelningsbara beloppet inklusive återförda medel och från tidigare år ofördelade medel uppgår i föreliggande budgetförslag till 27,5 (20,8 år 2016) miljoner euro. Utgående från nu kända uppgifter och antaganden bedöms avkastningen av Ålands penningautomatförenings verksamhet kunna uppgå till omkring 15 miljoner euro i budgeten för år 2018.

Resultaträkning och större resultatpåverkande poster och förändringar

Personalkostnaderna ökar med ca 2,9 miljoner euro jämfört med grundbudgeten år 2016. I föreliggande budgetförslag ingår i anslagen för personalkostnader drygt 2 miljoner euro som en direkt följd av de potter för arbetsvärdering som ingick i förlikningsbudet i samband med Tehy-strejken hösten 2014. Av detta utgör drygt 0,2 miljoner euro kalkylerade merkostnader för retroaktiva betalningar för budgetåret 2016. Med beaktande av att resultatet av arbetsvärderingsprojektet inte är känt vid tidpunkten för uppgörande av budgetförslaget har landskapsregeringen valt att uppta ett centralt anslag under finansavdelningens förvaltningsområde (moment 39050) för de potter som inte är direkt hänförliga till ÅHS. I budgeterna för åren 2014 och 2015 avsattes 0,5 miljoner euro i löneutjämningsreservering. Avsikten är att upplösa löneutjämningsreserveringen efter att de potter som avsatts för arbetsvärdering utbetalats. Landskapsregeringen har i budgetförslaget beaktat en höjning av pensionspremieprocenten samt övriga sociala tillägg, vilket inverkar kostnadshöjande med närmare 0,4 miljoner euro.

Den största posten under övriga verksamhetskostnader består av internhyror och skötselanslag till landskapets fastighetsverk. I budgetförslaget uppgår de till sammanlagt knappt 14,8 miljoner euro att jämföra mot närmare 17,3 miljoner euro år 2016. Den stora förändringen om ca 2,5 miljoner euro föranleds av att principen för hur internhyrorna beräknas har ändrats under året. Förändringen är till denna del neutral i landskapets resultaträkning eftersom överskottet från fastighetsverket sjunker i motsvarande grad. Med beaktande av att fastighetsverkets kostnader i övrigt minskar något sänks dock beloppet av fastighetsverkets avkastning med endast ca 2,3 miljoner euro.

Som ett led i målet om hållbara finanser höjs pensionspremieprocenten från 18,0 till 18,2. Utöver detta minskas i föreliggande budgetförslag överföringen från pensionsfonden med två miljoner euro och uppgår därmed till 16,5 miljoner euro år 2017. Med beaktande av att pensionskostnaderna, inklusive pensionsbaserad KomPL-betalningsandel hänförd till ÅHS-reformen om 0,5 miljoner euro, beräknas öka med 0,8 miljoner euro, innebär det en nettokostnadsökning om sammanlagt 2,8 miljoner euro för pensionskostnaderna. Pensionskostnaderna netto, d.v.s. budgetbelastningen, uppgår därmed till 15,6 miljoner euro år 2017. Utgående från nu kända uppgifter kommer budgetbelastningen att stegvis behöva ökas till drygt 19 miljoner euro enligt dagens penningvärde. Denna höga nivå måste uppnås senast om 10–15 år och kvarstår därefter på den nivån under en femtonårsperiod, innan budgetbelastningen sakta börjar minska igen.

Övriga finansiella intäkter ökar från år 2016 till år 2017 p.g.a. att avkastningen av penningautomatmedel ökar med 6,7 miljoner euro, p.g.a. en större andel återförda tidigare budgeterade anslag ur penningautomatmedel. Avkastningen av landskapets fastighetsverk minskar från drygt 6,3 miljoner euro år 2016 till 4 miljoner euro år 2017, enligt vad som närmare beskrivs ovan.

Skatteinkomsterna ökar sammanlagt med ca 16,1 miljoner euro. Ökningen föranleds av högre förskott på avräkningsbeloppet om ca 3,1 miljoner euro, högre preliminärt belopp för skattegottgörelse om ca 13,5 miljoner euro samt en minskning om ca 0,5 miljoner euro för återbäring av lotteriskatt respektive apoteksavgifter.

Nedan visas resultaträkningen i enlighet med budgetförslaget för år 2017. Som jämförelse visas grundbudgeten för år 2016 respektive grundbudgeten för år 2016 inkl. första och andra tillägget till budgeten. För att underlätta jämförelsen behöver det noteras att första tilläggsbudgeten för år 2016 innehöll relativt många inbesparingsförslag av engångskaraktär för främst verksamhetskostnader samt att andra tilläggsbudgeten innehöll ett större tilläggsanslag under överföringsutgifterna. Det bör noteras att budgetanslag är bindande på totalnivå och inte på enskilda intäkts- och kostnadsslag, varför fördelningen mellan olika intäkts- och kostnadsposter i resultaträkningen ännu kan komma att ändras. Det kan även noteras att detaljeringsgraden i underlaget för budgeteringen har varierat och fördelningen mellan olika intäkts- och kostnadsslag till viss del är schablonmässig.

RESULTATRÄKNING

	Budget 2016	Budget 2016 inkl. tb 2	Budgetförslag 2017
Verksamhetens intäkter			
Försäljningsintäkter	10 165 893	10 165 893	11 697 100
Avgiftsintäkter	8 715 740	8 732 740	9 532 700
Understöd och bidrag	1 075 000	1 075 000	1 440 900
Övriga verksamhetsintäkter	1 161 367	1 513 367	902 100
	21 118 000	21 487 000	23 572 800
Tillverkning för eget bruk	0	0	0
Verksamhetens kostnader			
Personalkostnader			
Löner och arvoden	-86 026 192	-85 120 085	-88 117 035
Lönebikostnader			
Pensionspremier	-15 328 697	-15 163 786	-15 900 558
Övriga lönebikostnader	-2 256 725	-2 232 743	-2 483 573
Personalersättning och övr. rättelseposter	866 766	866 766	862 576
Löneutjämningsreservering			500 000
Köp av tjänster	-52 360 492	-52 317 492	-50 839 088
Material, förmödenheter och varor	-17 620 303	-17 643 303	-17 849 310
Övriga verksamhetskostnader	-21 644 357	-21 561 357	-18 153 812
Överföring av kostnader för aktivering			
	-194 370 000	-193 172 000	-191 980 800
Pensionsintäkter och -kostnader			
Pensionsintäkter	18 500 000	18 500 000	16 500 000
Pensionskostnader	-31 300 000	-31 300 000	-32 100 000
	-12 800 000	-12 800 000	-15 600 000
Intäkter av inkomst- och kapitalöverföringar			
Europeiska Unionen	4 319 000	4 319 000	4 261 000
Återbetalning av överföringar	50 000	50 000	50 000
Övriga intäkter av inkomst- och kapitalöverföringar	4 188 000	4 188 000	4 214 000
	8 557 000	8 557 000	8 525 000
Kostnader för inkomst- och kapitalöverföringar			
Undervisning, kultur och idrott	-18 543 000	-18 683 000	-18 516 000
Social- och hälsovård samt utkomstskydd	-49 453 000	-49 402 000	-49 718 000
Arbetsmarknad	-730 000	-730 000	-730 000
Bostadsproduktion	-230 000	-230 000	-210 000
Primärnärings	-11 445 000	-11 445 000	-11 373 000
Övrigt näringsliv	-6 043 000	-5 601 000	-5 579 000
Allmänna stöd	-6 035 000	-6 235 000	-5 360 000
Övriga överföringskostnader	-6 230 000	-8 980 000	-6 446 000
	-98 709 000	-101 306 000	-97 932 000
Verksamhetsbidrag	-276 204 000	-277 234 000	-273 415 000
Skatteinkomster			
Avräkningsbelopp	220 758 000	220 758 000	223 871 000
Skattegottgörelse	9 100 000	9 508 000	23 000 000
Återbäring av lotteriskatt	10 500 000	11 105 000	10 500 000
Apoteksavgifter	580 000	580 000	700 000
Övriga skatter och intäkter av skattenatur	+	0	+
	240 938 000	241 951 000	258 071 000
Finansiella intäkter och kostnader			
Ränteintäkter	778 000	778 000	670 000
Övriga finansiella intäkter	28 507 000	28 507 000	33 027 000
Räntekostnader	-11 000	-11 000	-11 000
Övriga finansiella kostnader	-216 000	-216 000	-255 000
	29 058 000	29 058 000	33 431 000
Årsbidrag	-6 208 000	-6 225 000	18 087 000
Avskrivningar och nedskrivningar			
Avskrivningar enligt plan	-11 400 000	-11 440 000	-12 200 000
Nedskrivningar	-	0	-
	-11 400 000	-11 440 000	-12 200 000
Extraordinära poster			
Extraordinära intäkter	108 000 000	108 000 000	0
Extraordinära kostnader	0	0	0
	108 000 000	108 000 000	0
Räkenskapsperiodens resultat	90 392 000	90 335 000	5 887 000
Ökning (-) eller minskning (+) av reserver	0	0	-18 000 000
Räkenskapsperiodens överskott/underskott	90 392 000	90 335 000	-12 113 000
Underskott exkl. extraordinära intäkter	-17 608 000	-17 665 000	-12 113 000

Det budgeterade årsbidraget för år 2017 visar ett överskott på ca 18,1 miljoner euro att jämföra med ett underskott om ca 6,2 miljoner euro år 2016. Årsbidraget överstiger därmed avskrivningarna med ca 5,9 miljoner euro. Årsbidraget har därmed förbättrats med 24,3 miljoner euro, huvudsakligen som en följd av landskapsregeringens besparingsåtgärder och högre inkomster av avräkningsbelopp, skattegottgörelse samt högre avkastning av penningautomatmedel. Med beaktande av att en betydande del av förbättringen hänför sig till tillfälligt högre inkomster av skattegottgörelse respektive avkastning av penningautomatmedel, föreslår landskapsregeringen att 18 miljoner euro avsätts som investeringsreservering för den nya Vårdöbron respektive en ny geriatrisk klinik. Det budgeterade underskottet sjunker, exkl. extraordinära intäkter, från knappt 17,7 miljoner euro år 2016 till knappt 12,1 miljoner euro år 2017.

Årsbidragets utveckling under en treårsperiod framgår av nedanstående tabell.

Årsbidrag	År 2015	År 2016	År 2017
Årsbidrag enligt bokslut respektive budget	5 932 853	-6 225 000	18 087 000

Landskapsregeringens arbete för att uppnå delmålen för en hållbar ekonomi kommer att fortsätta under mandatperioden och landskapsregeringens avsikt är att årligen uppdatera bedömningen för följande år i samband med tilläggsbudgeten under våren. Med beaktande av att osäkerhetsfaktorerna fortsättningsvis är många rörande den ekonomiska utvecklingen för Finland och därmed avräkningsbeloppets utveckling planerar landskapsregeringen i nuläget nivåmässigt lika stora inbesparingar såväl för år 2018 som 2019, varvid de totala inbesparingarna under mandatperioden blir ca 20 miljoner euro.

Det kan noteras att förhandlingar mellan landskapets avtalsparter i anledning av avtalet om stärkt konkurrenskraft har inletts.

Balansposter och finansieringsanalys

I budgetförslaget upptas anslag för investeringar, lån och övriga finansinvesteringar till ett nettobelopp om drygt 24,3 miljoner euro att jämföra mot drygt 19,3 miljoner euro i grundbudgeten år 2016. I budgeten för år 2016 rörande anslag för infrastrukturinvesteringar ingick ett förslag till principförändring av budgeteringen så att tillgängliga anslag under ett år ska närma sig det faktiska förverkligandet under budgetåret. Med beaktande av det beräknades ca 10 miljoner euro av tidigare budgeterade anslag användas under år 2016. På grund av olika orsaker finns en ytterligare tidsförskjutning varför ca 7 miljoner euro av dessa anslag beräknas förverkligas först under år 2017. Ett belopp om 7 miljoner euro för infrastrukturinvesteringar har därmed flyttats från år 2016 till år 2017 i nedanstående finansieringsanalys under posten kassaflöde för investeringar. I kassaflödet för finansiering ingår främst avkortningar på utgivna lån samt anslag för lån ur penningautomatmedel.

FINANSIERINGSANALYS BUDGET 2017

	Grundbudget 2016	Förslag tb 1/2016	Förslag tb 2/2016	Totalt 2016*)	Förslag2017*)
Kassaflödet i verksamheten	-6 208 000	1 699 000	-1 716 000	-6 225 000	18 087 000
Kassaflödet för investeringarnas del	-21 984 000	-109 000	-61 000	-15 154 000	-27 503 000
Kassaflödet för finansieringens del	-7 349 000	0	2 750 000	-4 599 000	-3 833 000
Förändring av likvida medel	-35 541 000	1 590 000	973 000	-25 978 000	-13 249 000

*) Observera totalen för år 2016 har minskats med 7 miljoner euro och ökats år 2017 avseende infrastrukturinvesteringar där förverkligande förskjuts tidsmässigt.

Per utgången av augusti 2016 uppgick de likvida medlen till ca 50,6 miljoner euro att jämföra mot närmare 56,2 miljoner euro för motsvarande tidpunkt år 2015. Vid tidpunkten för beredningen av budgetförslaget bedöms likviditeten uppgå till ca 44 miljoner euro vid slutet av år 2016 för att minska med ca 13 miljoner euro under år 2017. Dock kan konstateras att den framtida utvecklingen av likviditeten till stor del är beroende av när beslut om inledande av större investeringar fattas, exempelvis byggande av geriatrisk klinik och om större lån beviljas ur penningautomatmedel. I likviditetsberäkningarna har det antagits att det inte fattas beslut om anskaffande av ny landskapsfärja eller utgivande av större lån ur penningautomatmedel under år 2017. Under år 2016 har en finansierings- och placeringsplan tagits fram för upprätthållande av tillräcklig likviditet under de närmaste åren. Avsikten är att fastställa planen för år 2017 efter att lagtinget har fattat beslut om budgeten för år 2017.

Landskapet och kommunerna

Reformen av landskapsandelssystemet slutförs under år 2017 så att det nya landskapsandelssystemet implementeras från år 2018.

Landskapsregeringen kompenserar i princip kommunerna för det skattebortfall som föranleds av statens konkurrenskraftspaket. Detta genom att den nettominusning om 1.300.000 euro som konkurrenskraftspaketet beräknas leda till kvittas mot det sedan tidigare aviserade inbesparingskravet om 1.500.000 euro.

Landskapsregeringen har i samarbete med kommunerna tagit fram en rapport om de lagar som påverkar kommunernas kostnader. Aktuella lagar har satts i prioritetsordning utgående från kommunernas önskemål.

I nuläget bereds bl.a. landskapslagarna om personuppgifter respektive offentlighet, kommunallagen, barnomsorgslagen, socialvårdslagen och upphandlingslagen. Samtliga är högt prioriterade av kommunerna.

Enligt förslagen till statsbudget för år 2017 kommer arbetsinkomstavdragets högsta belopp samt inflödes- och minskningsprocenten liksom grundavdragets högsta belopp och pensionsinkomstavdraget vid kommunalbeskattningen att höjas. Avdraget för inkomstens förvärvande höjs. Pensionsinkomstavdraget vid kommunalbeskattningen höjs och tilläggsskatten för pensionsinkomst sänks. Ersättningsprocenten gällande hushållsavdraget ska enligt förslaget höjas. Samtidigt införs i beskattningen även ett så kallat företagaravdrag.

Landskapsregeringen föreslår att samma ändringar görs även i den åländska kommunalbeskattningen. De ovanstående planerade skatteförändringarna innebär en sänkning av de åländska kommunernas skatteinkomster med uppskattningsvis 2.100.000 euro. Ändringarna i socialförsäkringsavgifterna innebär en minskning av skatteintäkter med 1.900.000 euro och konkurrenskraftsavtalet beräknas ge en indirekt inverkan på samfundskatten som beräknas öka med 300.000 euro. Det sammanlagda inkomstbortfallet när det gäller kommunalskatterna beräknas uppgå till 3.700.000 euro. Kommunerna beräknas få minskade kostnader till följd av konkurrenskraftsavtalet med 2.400.000 euro, om ett motsvarande konkurrensavtal förhandlas fram på Åland. Sammanlagt skulle detta ge en nettoförändring gällande kommunernas ekonomi med en minskning uppgående till 1.300.000 euro.

Prioriterade områden för finansieringsunderstöd är i första hand åtgärder för de mest utsatta kommunerna. I andra hand prioriteras samverkansprojekt inom it som genomförs i samarbete med Åda och projekt som gäller samhällskritiska funktioner exempelvis nödvatten eller gemensam räddningsmyndighet.

UTVECKLING OCH OMSTRUKTURERING AV KOMMUNERNA

Kommunfältet på Åland befinner sig i stark förändring. Landskapsregeringen enades i sitt regeringsprogram att en ny kommunstruktur för Åland ska utredas med sikte på färre kommuner.

Som ett resultat av utredningsarbetet finns idag tre alternativ som landskapsregeringen jobbar vidare med, Åland som en kommun, Åland som fyra kommuner och Åland som sju kommuner.

I november 2016 genomför Ålands statistik- och utredningsbyrå en stor medborgarenkät med syftet att utröna hur den åländska befolkningen ser på frågan. ÅSUB:s rapport kommer att beaktas och finnas med i den slutliga analysen.

I en fördjupad analys av kommunalternativen tas nyckeltal och kriterier fram som ska ligga till grund för en förnyad kommunindelning och kommunallag med den tydliga avsikten att möjliggöra en förändring.

I februari 2017 avslutas utredningsarbetet, och lagberedningsprocessen vidtar. En ny kommunindelning och en ny kommunallag föreläggs lagtinget under år 2017.

När utredningen är avslutad återkommer landskapsregeringen till lagtinget med ett meddelande om det fortsatta arbetet, som också innefattar ett nytt landskapsandelssystem som träder i kraft 1.1 2018, Kommunernas socialtjänst samt en revision av socialvårdslagstiftningen.

Det bör understrykas att avsikten med reformen är ett Åland med starka och långsiktigt bärkraftiga kommuner med utvecklingskraft och möjligheter att uppfylla sina medborgares lagstadgade rättigheter. Detta kan ske i en mer centraliserad **organisations**struktur som har kapaciteten att upprätthålla en decentraliserad **service**struktur.

De norråländska kommunerna Finström, Sund och Geta lämnade under år 2016 in en anhållan om kommunindelning. Enligt gällande lag är landskapsregeringen förpliktad att bifalla denna anhållan, som alltså kan få som konkret följd en kommunsammanslagning av dessa tre kommuner.

UTVECKLING OCH OMSTRUKTURERING AV LANDSKAPSFÖRVALTNINGEN

Landskapsregeringen fortsätter under året det successiva arbetet med att omstrukturera och modernisera förvaltningen i enlighet med de beskrivningar som ingått i den allmänna motiveringen till budgetförslagen för de senaste åren. Riktgivande i detta arbete är fortsättningsvis att den politiska nivån fattar beslut om riktlinjer och principer medan myndighetsbeslut som berör enskilda fattas på tjänstemannanivå samt att operativ verksamhet inte sköts av den allmänna förvaltningen utan av underliggande myndigheter, affärsverk, aktiebolag eller tredje sektorn.

Landskapsregeringen konstaterade i allmänna motiveringen till budgetförslaget för år 2016 att avsikten är att under året ta ställning till hur bestämmelserna om förvaltningschefstjänsten bör förändras för att särskilja uppgiften att leda den allmänna förvaltningen från uppgiften att övervaka lagligheten och avge utlåtanden över en åtgärd som landskapsregeringen planerar vidta. Landskapsregeringen avser att under våren avge ett lagförslag för att genomföra detta.

En förutsättning för att upprätthålla förtroendet för självstyrelsen och förvaltningen är att lagstiftningen håller hög kvalitet och utvecklas i takt med samhällets behov. Det har dock genom åren visat sig svårt att upprätthålla tillräcklig kapacitet för lagberedningsarbetet. Allt fler behörighetsområden kräver komplicerade lagregleringar som även i de fall man går in för blankettlagstiftning kan kräva omfattande fackkunskap. Landskapsregeringen konstaterar därför att kraven på juridisk kompetens, lagberedningskompetens och ändamålsenlig samverkan mellan avdelningarna och lagberedningen kommer att ytterligare öka under de närmaste åren. Avsikten är därför att överväga hur personal med god juridisk kunskap kan rekryteras och motiveras till långsiktig anställning i landskapsförvaltningen. Detta kan komma att aktualisera ändringar i såväl organisation som i tjänstemannalagen. I det arbetet kommer erfarenheter från de överväganden av en eventuell omorganisering av rättservice- och EU-enheterna vid regeringskansliet som görs under hösten 2016 att beaktas.

Infrastrukturavdelningen vid landskapsregeringens allmänna förvaltning har successivt under en längre tid genomgått stora förändringar så att rollen som beställare inom trafiksektorn blivit allt tydligare medan rollen som utförare minskats. Landskapsregeringen konstaterar att detta lett till att ledningen av och ansvarsfördelningen inom avdelningen behöver utvecklas. Därför är avsikten att omorganisera avdelningens byråer så att det från år 2017 finns en allmän byrå, en transportbyrå och en vägnätsbyrå vid avdelningen.

En effekt av att landskapsregeringen renodlar rollerna inom landskapsförvaltningen är att de underlydande myndigheterna övertar fler av den allmänna förvaltningens uppgifter. Detta förstärker landskapsregeringens behov av att utveckla förvaltningens styrsystem så att landskapsförvaltningen uppfattas som en helhet och så att de sammanlagda resurserna används på ett optimalt sätt. De senaste årens reformer av förvaltningen, införandet av fastighetsverket och ett gemensamt bolag för it, har härvid tydligt visat på behovet av att utveckla styrningen av de underlydande myndigheterna. Landskapsregeringen har därför fortsättningsvis som målsättning att utreda i vilken utsträckning lagstiftningen kan behöva förändras för att undvika suboptimeringar som ur den enskilda myndighetens perspektiv kan te sig ändamålsenliga men som totalt sett inte är rimliga.

Samtidigt fortgår förändringarna av förvaltningens struktur och moderniseringen av landskapsförvaltningens it-system vilket leder till behov av nya samarbetsformer och till flera digitala arbetsprocesser. Utvecklingen innebär att mer fokus hamnar på att styra arbetsprocesser och sätta ramar för hur arbetet utförs för hela landskapsförvaltningen inklusive underliggande myndigheter. Systemstöden ger möjligheter att styra arbetsflöden, behörigheter och rapportering samtidigt som prestationerna kan kvalitetssäkras med inbyggda kontroller i systemen. Systemet för budget och verksamhetsstyrning implementeras inom hela landskapsförvaltningen och samtliga landskapsmyndigheter ska arbeta i systemet. På det sättet skapas automatiska rapporteringsflöden från samtliga underliggande myndigheter och fastighetsverket för budget, planering och uppföljning. Avsikten är således att verksamhetsstyrningssystemet är stommen i såväl landskapsregeringens interna styrning och kontroll som styrningen av de underliggande myndigheterna.

Landskapsregeringen har sedan en tid tillbaka kunnat konstatera att det finns ett behov av en omorganisation av den administrativa förvaltningen av landskapet Ålands pensionsfond. Verksamheten har blivit allt mer omfattande såväl avseende storleken på de förvaltrade medlen som ifråga om administrationen. Dessutom ingår numera även fastigheter i pensionsfondens tillgångar. Organisationens litenhet gör även verksamheten sårbar. Sedan pensionsfonden bildades har verksamheten utvecklats mycket och ett naturligt steg skulle vara att ge pensionsfonden en friare roll i förhållande till allmänna förvaltningen. Landskapsregeringen anser på basen av detta att tiden nu är mogen att överföra administrationen av fondförvaltningen till pensionsfonden. Vissa funktioner, såsom löneadministration skulle fortsättningsvis skötas av den allmänna förvaltningen. Förändringarna i förvaltningen av fonden förutsätter mindre ändringar i lagen som styr pensionsfondens verksamhet.

Under år 2015 etablerades en sakkunniggrupp inom upphandling med deltagare från olika verksamheter. Fördelen med det är att kompetensen byggs upp närmare verksamheterna och behoven. Den djupa expertkompetensen finns inom upphandlingsfunktionen och sakkunniggruppen står för mer generell upphandlingskompetens med förankring i verksamheten. Erfarenheterna visar att strukturen och samarbetsmetoden fungerar väl, varför metoden kommer att etableras även inom andra sakområden där liknande upplägg bedöms vara ändamålsenligt. Det handlar om områden där verksamhetskompetensen är nödvändig samtidigt som det krävs specialkompetens inom ett särskilt område.

I enlighet med denna modell kommer en sakkunniggrupp att etableras för att i enlighet med Utvecklings- och hållbarhetsagendan uppnå målsättningen att införa en hållbarhetsredovisning för landskapsregeringen. Verksamheterna har sakkompetens inom sina områden och sakkunniggruppen består av deltagare från olika sektorer.

Fastighetsverket

Landskapets fastighetsverk inledde den 1 januari 2016 sin verksamhet. Fastighetsverket övertog då förvaltningen av samtliga fastighetsegendomar exklusive fastigheterna vid Möckelö-området samt Ålands hälso- och sjukvårds fastigheter. Landskapsregeringen avsikt har emellertid redan från början varit att överföra ansvaret för landskapsförvaltningens samtliga fastigheter till fastighetsverket. Under året inleds därför arbetet med att överföra ÅHS fastigheter till verket med målsättningen att de från den 1 januari 2018 förvaltas av fastighetsverket.

Fastighetsverket leder redan idag samtliga byggprojekt som påbörjas vid ÅHS och har inlett ett visst samarbete med ÅHS gällande den tekniska driften av ÅHS byggnader.

Systemutvecklingen

Landskapsregeringen konstaterar att behovet av it-system och kompetens hela tiden ökar för alla verksamhetsgrenar. Beställarfunktionen inom drift och support av it behöver därför utvecklas i samma riktning som upphandlingsfunktionen för att säkerställa en ändamålsenlig systemanskaffning.

I budgetförslaget för år 2016 beskrevs en finansieringsmodell för hanteringen av de it-lösningar som förvaltningen beställer av Åda Ab. Finansieringsmodellen baserar sig på att investeringskostnaden bärs av bolaget som i sin tur debiterar förvaltningen för den levererade tjänsten då systemlösningen är implementerad och förvaltningen tagit systemen i bruk. På basen av den erfarenhet landskapsregeringen erhållit bedöms denna finansieringsmodell inte vara ändamålsenlig, framförallt beroende på den eftersläpning i finansiering som modellen innebär såväl budgeteringsmässigt för landskapsregeringen och likviditetsmässigt för Åda Ab. Av den anledningen har landskapsregeringen tillsammans med Åda Ab under hösten 2016 kommit överens om en ny finansieringsmodell som innebär att Åda Ab upphandlar systemlösningar för sina kunders räkning, varefter kunderna sedan bär investeringskostnaden. För landskapsregeringens del innebär det att kostnaderna för de it-projekt som överskrider 50.000 euro budgeteras som investeringskostnader. En konsekvens av denna omställning är att behovet av verksamhetsanslag för it-verksamheten minskar medan anslagsbehovet för it-systemanskaffningar ökar.

Upphandlingsverksamheten

Landskapsregeringen arbetar med att implementera de nya EU-direktiven för offentlig upphandling och arbetet beräknas vara klart till våren 2017. Den nya upphandlingslagstiftningen kommer fortsättningsvis att främja hållbarhets-, kvalitets- och miljöaspekter. Exempelvis främjas användningen av livscykelkostnader (LCC) vid utvärderingar och möjligheterna att ställa krav på användning av miljöledningssystem utökas. Vid köp av livsmedel kan miljökrav inom ramen för de EU rättsliga principerna ställas i större utsträckning. Det Europe-

iska enhetliga upphandlingsdokumentet (ESPD) kommer att underlätta för leverantörerna, speciellt de små- och medelstora företagen, vid inlämnande av anbud eftersom verifikat och intyg enbart behöver lämnas in av den vinnande anbudsgivaren innan beslut om tilldelning fattas.

Under år 2017 kommer ett elektroniskt upphandlingsverktyg att implementeras och tas i bruk. Det elektroniska systemet möjliggör att anbud kan lämnas enbart elektroniskt. Samtlig kommunikation mellan anbudsgivare och den upphandlande enheten sker då i det elektroniska systemet. Samtidigt skapas därigenom en plattform för digital kommunikation i upphandlingsärenden för hela det offentliga Åland. I samband med den nya lagen kommer också en tillsynsfunktion avseende upphandlingsverksamheten att upprättas för hela det offentliga Åland. Till uppgiften tillhör att på eget initiativ upptäcka överträdelser, systemproblem eller andra eventuella strukturella problem. Medlemsstaterna får själva bestämma hur och vem som ska genomföra övervakningen. Tillsynsfunktionen ska ge vägledning, information och stöd till både upphandlande enheter och ekonomiska aktörer. I enlighet med regelverket ska den nya tillsynsfunktionen avrapportera till EU kommissionen vart tredje år. Den första rapporten ska lämnas in senast den 18 april 2017.

Bland övriga förändringar kan nämnas att besvärstiden kommer att förkortas från 21 dagar till 14 dagar för upphandlingar över EU:s tröskelvärde. Landskapsregeringen avser också att under våren utarbeta lagstiftning för upphandlingar under EU:s tröskelvärde.

PERSONALPOLITIK

Personalen i landskapsförvaltningen har tillsammans med den politiska ledningen en viktig uppgift i att upprätthålla och utveckla en hållbar förvaltning som verkar för det åländska samhällets bästa.

Landskapsregeringen ska vara en attraktiv och dynamisk arbetsplats för både stabil erfarenhet, ungdomlig drivkraft och nyfikenhet samt ha ett modernt och uppmuntrande ledarskap. Landskapsregeringens största tillgång är dess professionella och motiverade personal som uppmuntras till intraprenörskap, drivkraft och initiativförmåga. Personalen erbjuds även regelbundet och kontinuerligt utbildning och kompetensutveckling.

En rättvis lönepolitik är i sammanhanget betydelsefull. Omotiverade löneskillnader mellan kvinnor och män och allmänt inom samma kravnivå ska därför utjämnas, vilket är avsikten med arbetsvärdering. Inom landskapet har nu tjänstegrupperna identifierats och lönekartläggningen påbörjats.

Åtgärder och insatser utgår från antagna riktlinjer och handlingsprogram vilka kontinuerligt följs upp, utvärderas och vid behov uppdateras.

Landskapsregeringen bedriver en restriktiv anställningspolitik och följer antagna riktlinjer som säkerställer ett professionellt ansöknings- och urvalsförfarande och som garanterar likabehandling av alla sökande. Landskapsregeringen erbjuder också fortsättningsvis högskolestuderande praktikplatser som bland annat ett led i det långsiktiga rekryteringsarbetet.

Landskapsregeringen strävar till att erbjuda anställningstrygghet och bra personalförmåner. De anställda erbjuds olika förmåner som avser att främja både fysisk-, psykisk- och social hälsa samt förebygger alla kategorier av ohälsa. Arbetsmiljön kartläggs och utvecklas i samband med kontinuerliga medarbetarundersökningar i syfte att förebygga problem i ett tidigt skede och minska risken för ohälsa och sjukskrivningar. Landskapsregeringen samarbetar även med företagshälsovården utgående från ett handlingsprogram för främjandet av ar-

betsförmågan och uppföljning av sjukfrånvaro. Olika friskvårdsinsatser och subventionerade motionsaktiviteter, föreläsningar och kampanjer bidrar till bättre hälsa och tillika bättre trivsel.

Det påbörjade arbetet med att skapa en gemensam identitet och värdegrund fortsätter under året. Målsättningen är att definiera och tillvarata det unika som utgör själva kärnan i förvaltningen. En stark organisationsidentitet bidrar till självuppfattningen och underlättar både internt och externt att förstå vad organisationen är, vad den står för och vart den strävar.

INTEGRATION OCH FLYKTINGMOTTAGNING

Det är landskapsregeringens uppfattning att Åland behöver inflyttning, både för att klara kompetensförsörjning, kommande behov av arbetskraft och för att bibehålla bärkraftiga samhällen. Det är också vårt moraliska och humanistiska ansvar att bära vår del av bördan för den svåra flyktingkrisen i världen. För att uppfylla dessa båda mål krävs en stark och genomtänkt integrationspolitik.

Våren 2016 antog lagtinget ett nytt program för integrationsfrämjande på Åland 2016-2019. I enlighet med tyngdpunkterna i programmet satsar landskapsregeringen nu på utökade anslag för språkundervisning i svenska, både i våra skolor och inom ramen för SFI-undervisningen. En särskild satsning görs på tredje sektorns viktiga roll för att främja integration och delaktighet, genom att särskilda Paf-medel anslås för detta ändamål.

Ålands Näringsliv r.f. har i ett långsiktigt Eruf-projekt "Utveckla framtidens företag - från idé till export" tagit ett samlande grepp på rådgivning till blivande företagare och affärsstöd till företag. Särskild vikt läggs vid att hitta arbetsformer riktade till nya målgrupper t.ex. kvinnor, inflyttade, ungdomar eller andra som inte nås lika framgångsrikt av de traditionella metoderna.

Landskapsregeringen upprätthåller en beredskap för ökat flyktingmottagande under år 2017 och arbetar för ökad kunskap på området inom alla landskapets verksamheter.

JÄMSTÄLLDHETSPOLITIK

Ett hållbart Åland förutsätter jämställdhet. Landskapsregeringens jämställdhetspolitik har tre fokusområden; jämställd och jämlik vård, våld i nära relationer och lika lön för likvärdigt arbete.

Landskapsregeringen stod som arrangör för en konferens om hälsa, vård och jämställdhet senaste sommar. Forskning visar entydigt att ojämställdhet skapas inom hälso- och sjukvården om hänsyn inte tas till könsskillnader och könsspecifika behov där det är relevant samt när patienter bemöts, bedöms och behandlas utifrån föreställningar om kvinnor och män, flickor och pojkar.

Normer för pojkar och män kan inverka på pojkars handlingsmöjligheter, utbildningsval, relationer och skolprestationer.

För att motverka könsdiskriminering och ojämställdhet krävs kunskap och medvetenhet.

Landskapsregeringen fortsätter under året arbetet med kunskapsutveckling, praktik och bemötande gällande hälsa/ohälsa, genus och jämställdhet med särskild fokus på maskulinitetsnormer samt på barn och unga som ett led i förverkligandet av regeringsprogrammet och som en del av det åländska jämställdhetsarbetet.

Personer som utsätts för våld i nära relationer söker ofta vård med andra angivna orsaker. Genom att tidigt identifiera dessa patienter kan man lättare erbjuda hjälp och stödåtgärder. En arbetsgrupp inom ÅHS utses för att ta fram en plan för införandet av en systematisk metod gällande screening av våld i nära relationer. En viktig pusselbit är även ÅSUB:s arbete med att utveckla statistiken inom vårdområdet genom förnyade vårdinformationssystem och utveckling av samarbetet med ÅHS.

En av landskapsregeringens kraftsamlingar är arbetsvärderingsprojektet. Arbetsvärderingen och lönekartläggningen slutförs och ett löneutvecklingsprogram tas fram.

SOCIAL OMSORG

Social trygghet för alla

Målet för socialpolitiken är alla människors lika rätt till trygghet under livets alla skeenden. Landskapsregeringen verkar för att alla ska ha tillgång till likvärdiga sociala omsorger och stödinsatser. I enlighet med LL (1993:71) om planering av och landskapsandel för socialvården antar landskapsregeringen årligen en socialvårdsplan som innehåller riktgivande mål och anvisningar till kommunerna för ordnandet av socialvården i landskapet under de fem följande åren.

Ett flertal aktuella reformer inom den offentliga sektorn på Åland har direkta eller indirekta konsekvenser för hur socialpolitiken förverkligas. Till dessa hör såväl Kommunernas socialtjänst (KST), landskapsandelsreformen och kommunutredningen. Till detta ska läggas det omfattande reformarbetet av den sociala lagstiftningen. Landskapsregeringen har under år 2015 påbörjat och avser fortsätta arbetet med att utveckla socialvårdslagstiftningen med fokus på tidiga, förebyggande insatser, sektorövergripande samarbete och ökad klientorientering. För att uppnå dessa målsättningar bör hinder för samarbete och samverkan till klientens bästa, som eventuellt finns i annan lagstiftning, avlägsnas. För att motverka att behov av resurskrävande insatser uppkommer utvecklas öppenvården och tröskeln för att söka stöd sänks. Utmaningarna för socialpolitiken, här liksom i närregionerna, sammanhänger med utvecklingen av samhällsekonomi och befolknings- och näringsutvecklingen. Därtill utgör befolkningens stigande ålder och en minskande arbetskraft en utmaning för välfärdsmodellerna.

Landskapsregeringen medverkar i planeringen och förverkligandet av KST under året. Såväl den organisationsförändring man eftersträvar som de ekonomiska överföringarna genom landskapsandelssystemet bör bidra till att stöda de mål man uppställt för socialpolitiken. Samtidigt fortsätter arbetet med att ta fram en ny socialvårdslag. Utgångspunkten i reformarbetet är rikets socialvårdslag. Arbetet är omfattande och kommer fortsättningsvis att kräva en stor del av socialvårdsbyråns resurser. Gällande lagstiftning och de politiska beslut som fattas i samband med förnyande av lagstiftningen är vägledande även för organisationsmodellen.

På grund av det omfattande reformarbete som pågår beträffande socialvården på Åland kan arbetet med ett socialpolitiskt program inledas år 2017. Det socialpolitiska programmet ska ange den långsiktiga målsättningen för den åländska socialpolitiken.

Barn och unga

Barns psykiska och fysiska hälsa kräver fortsatt ett brett engagemang och landskapsregeringen fortsätter detta arbete med att på olika sätt verka för effektiv samverkan mellan de instanser i samhället som kommer i kontakt med barn och familjer. Detta gäller särskilt det problemförebyggande och främjande arbetet som också innefattar tredje sektorns resurser. Särskild uppmärksamhet ges till barn och unga som är nyinflyttade.

I enlighet med det utbildningspolitiska programmet och beaktande av en kommande strukturförändring av socialsektorn, övervägs en förflyttning av barnomsorg och förundervisning till utbildningssektorn.

I enlighet med beslut utgående från landskapsregeringens utredning om vanvård av samhällsvårdade barn på Åland 1953 - 1971, fördelas understödsmedel för utvecklandet av barnskyddet.

I beredningen av ny socialvårdslagstiftning, beaktas särskilt de förändringar i barnskyddets organisation och arbetssätt som förutsätts.

Familje- och vuxensocialarbete

Landskapsregeringen har i regeringsprogrammet aviserat att en uppföljning av Ålands statistik- och utredningsbyrås rapporter om ekonomisk utsatthet ska göras inom mandatperioden. För att åstadkomma ett effektivt arbete för att främja välfärd och bekämpa fattigdom krävs insatser inom olika politikområden, såsom sysselsättningspolitiken, bostadspolitik, infrastruktur- och utbildningspolitiken. Genom att utgå från klientens behov och styrkor kan man bidra till att öka den egna livskompetensen och ge rätt stöd i rätt tid. Arbetet med att utreda möjligheten till en socialjour på Åland utöver barnskyddsjouren, samt en anmälningsplikt inom socialvården genomförs som en del av arbetet med att se över socialvårdslagstiftningen.

Landskapsregeringen avser att följa effekterna av överföringen av det grundläggande utkomststödet till Folkpensionsanstalten i riket. Ett av huvudsyftena med ändringarna i utkomststödslagen i riket är att öka likabehandlingen. Samma effekt förväntas uppnås på Åland genom landskapslagen (2016:2) om en kommunalt samordnad socialtjänst.

Landskapsregeringen antog i slutet av år 2015 en landskapslag (2015:117) om skyddshem, enligt vilken finansieringsansvaret för skyddshemsverksamheten läggs på landskapsregeringen istället för kommunerna. I och med överföringen av kostnaderna för skyddshemsverksamheten till landskapet sker en automatisk minskning av de särskilda landskapsandelarna för socialvård. Landskapsregeringen sörjer för att det finns tillgång till tillräckliga skyddshemstjänster i förhållande till behovet för invånare i hela landskapet. Landskapsregeringen ansvarar för styrningen av skyddshemsverksamheten och samordningen av skyddshemstjänsterna i landskapet.

Omsorg och stöd till de äldre

Många äldre lever längre och mår bra. Trots att man lämnat arbetslivet har många fortfarande mycket att bidra med till samhället. Landskapsregeringen betonar de äldres kunskaper och erfarenheter som en viktig resurs som i högre grad än idag kunde komma samhället till del.

Landskapsregeringen fortsätter arbeta för att de tjänster äldre är i behov av inom socialvården är likvärdiga och håller hög kvalitet. Bland annat bestämmelser om egenkontroll och personalens anmälningskyldighet i kommande socialvårdslag torde främja kvaliteten inom äldreomsorgen liksom inom övrig socialvård. För att stödja den äldre befolkningens välbefinnande kommer ny äldreomsorgslagstiftning att antas som en del av socialvårdsreformen. För att möta de utmaningar som en längre ålderdom innebär och för att kunna utveckla hållbara vård- och servicekedjor för äldre är det av särskild vikt att åldrandet beaktas inom samtliga samhällssektorer och i lagstiftningen generellt. Omstruktureringen av demensvården på ÅHS fordrar bättre kommuni-

kation och teambaserad samverkan med kommunala aktörer och ÅHS. Det 3-åriga projektet ”Äldres psykiska ohälsa” kommer under år 2017 att vara centralt med tanke på kunskapslyftet kring demenspatienternas särskilda vårdbehov.

Rusmedelsrelaterade problem hos äldre har riskerat att bli osynliggjorda. Landskapsregeringen följer därför särskilt upp resultatet för de utökade ålderskategorierna i undersökningen om ålänningars alkohol- och narkotikabruk samt spelvanor från år 2016.

Handikappservice och specialomsorg

Personer med funktionsnedsättning har rätt till ett självständigt och jämlikt liv. Detta förutsätter att arbetsplatser, skolor, bostäder och bostadsområden samt kulturinstitutioner, friluft- och rekreationsanläggningar utformas så att de kan användas av personer med funktionsnedsättning. Landskapsregeringen fortsätter därmed arbetet med att förbättra livsvillkoren för alla i samhället oavsett funktionsförmåga. FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning trädde i kraft den 10 juni 2016. Landskapsregeringen kommer under år 2017 att påbörja revideringen av Ålands landskapsregerings funktionshinderspolitiska åtgärdsprogram, *Ett tillgängligt Åland*, som baserar sig på FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Fokus sätts på bemötande, tillgänglighet samt arbetsmarknaden för personer med funktionsnedsättning. Med anledning av FN-konventionen är också en stor reform på gång i riket, där handikappservice-lagen och lagen om specialomsorger samordnas till en ny funktionshinderslag. Lagen avses preliminärt träda i kraft i två skeden, åren 2018 och 2019. Reformen kommer, förutom lagstiftningsåtgärder, att kräva informations- och utbildningsåtgärder. Tidtabellen för den fortsatta beredningen av en lag om klienters och patienters självbestämmanderätt, i vilken ingår såväl riks- som åländsk behörighet, är ännu inte fastslagen.

Ålands landskapsregering samarbetar med de nordiska länderna och övriga självstyrande områdena inom *Rådet för nordiskt samarbete om funktionshinder och det Nordiska expertnätverket för FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning* för att verkställa *Handlingsplanen för nordiskt samarbete om funktionshinder 2015 – 2017*.

Under år 2017 inrättar landskapsregeringen ett *Råd för personer med funktionsnedsättning för landskapet Åland* och antar ett reglemente för rådet. Rådet fungerar som koordineringsmekanism på Åland gällande implementering, uppföljning och rapportering av FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning för att underlätta därtill relaterad verksamhet inom olika sektorer och på olika plan.

Risk- och missbruk

Ålands handlingsprogram mot risk- och missbruk 2013-2016 revideras och formas till ett alkohol-, narkotika-, doping-, tobak- och spelpolitiskt program med övergripande politiska målsättningar och riktlinjer för målens förverkligande. Landskapsregeringens undersökning om ålänningars alkohol- och narkotikabruk samt spelvanor från år 2016 följs upp.

Verksamhet för utbyte av sprutor och kanyler till personer som missbrukar narkotika lanseras inom hälso- och sjukvården, med syftet att främja smittskyddsarbetet i landskapet och sänka tröskeln till hälso- och sjukvård och övriga missbrukarvårdstjänster.

Landskapsregeringen fortsätter stöda samordningsprojekt som avser främja rusmedelsförebyggande arbete i landskapet. Inom ramen för detta erbjuds information, handledning, utbildningstillfällen och kampanjer.

Revidering av risk- och missbruksområdets lagstiftning är aktuell.

HÄLSO- OCH SJUKVÅRD

Landskapsregeringens mål för hälso- och sjukvården på Åland är att främja förutsättningarna för en god hälsa hos befolkningen, förebygga sjukdomar och trygga en god hälso- och sjukvård. Åland har varit föregångare i Finland med att förena primärvården och specialistsjukvården till en organisation, Ålands hälso- och sjukvård (ÅHS). Hälso- och sjukvårdsbyråns viktiga uppgift är att stöda och främja den kontinuerliga utvecklingen av ÅHS. Detta betyder å ena sidan effektiviserade vårdprocesser, som t.ex. dagkirurgin och ökat samarbete över klinikgränserna samt digitalisering av tjänster såsom införande av e-recept. Å andra sidan är det också viktigt att öka samarbetet med andra aktörer såväl inom som utom hälso- och sjukvårdssektorn, särskilt med socialvården. Fokus ligger under år 2017 framför allt på seniorer som står utanför yrkeslivet och deras förebyggande hälso- och sjukvård. Äldres psykiska ohälsa är ett särskilt område i gränslandet mellan olika aktörer i psykiatri, geriatrik, äldreomsorg och primärvård och därför genomförs ett treårigt PAF-finansierat projekt med sikte på att utveckla vårdkedjorna för äldre med psykisk ohälsa.

Den tekniska utvecklingen inom vårdområdet, fokus på förebyggande insatser och friskvård och de senaste årens driftskostnadsökningar fordrar helt nya tankegångar kring hur den framtida vården ska arrangeras på Åland. I syfte att på ett brett sätt öppna upp diskussionen om inriktning, processer och strukturer för den framtida hälso- och sjukvården, arrangerar landskapsregeringen seminarier under våren 2017 om den framtida vården på Åland. Med dessa seminarier vill landskapsregeringen sammanföra personal, politiker, patienter och sakkunniga till innovativa samtal om hur hälso- och sjukvården på Åland kan utvecklas beaktande särskilda utmaningar också i omvärlden. Målet med seminarierna är att få underlag för de politiska val och prioriteringar som är nödvändiga för att garantera en vård för ålänningarna som är både god och ekonomiskt hållbar.

Riket står inför en stor och omfattande social- och hälsovårdsreform. Landskapsregeringen följer den noggrant för att gestalta vad reformen på lång sikt innebär för Åland och de rådande verksamhetsmodellerna.

Landskapsregeringen främjar förebyggande hälsoarbete med hjälp av olika projekt. Avgiftsfri provtagning av klamydia fortsätter för att begränsa sexuellt överförbara infektioner. Telefonjour för depressiva patienter med självmordstankar har öppnats och detta samarbete kommer att utvärderas under år 2017. Missbruk av narkotika är även på Åland ett problem. Att erbjuda avgiftsfritt och anonymt sprut- och kanylutbyte är en beprövad metod för att få missbrukare närmare vården och samtidigt motverka förekomsten av smittosamma sjukdomar. Rökning är fortsättningsvis ett betydande folkhälsoproblem. Landskapsförvaltningen blir under år 2017 en rökfri arbetsplats. Landskapsregeringen utmanar därför Ålands kommuner att också bli rökfria arbetsplatser. En rökavvänjningskampanj kommer att inledas inom den allmänna förvaltningen.

Hållbar utveckling kan inte endast grundas på effektiviserad hälso- och sjukvård utan också på att befolkningen enligt omständigheter aktivt håller sig frisk. Möjligheten till friskvårdsstödjande åtgärder utreds därför, t.ex. att införa ett friskvårdsavdrag.

MILJÖ

Miljöarbetets övergripande målsättning är ett ansvarsfullt och hållbart användande av våra tillgångar för att bevara naturen och livsbetingelser för människan som en del av naturen.

Rent vatten

Landskapsregeringens målsättning är att förbättra vattenkvaliteten i havet, sjöar och grundvatten och en ekosystembaserad och långsiktigt hållbar vattenförvaltning. Övergripande mål är att minska utsläppen av fosfor och kväve inom alla sektorer, att minska övergödningen i Östersjön i enlighet med HELCOM:s åtgärdsprogram och att hitta lösningar som ökar kretsloppet.

Tyngdpunkten under året kommer att ligga på lagstadgat vattenvårdsarbete som utgår från krav i olika EU-direktiv. Under året fortsätter arbetet med totalreformen av vattenlagstiftningen och ett lagförslag planeras att slutföras under hösten. En VA-plan för långsiktigt hållbar vattenförsörjning och hantering av avloppsvatten tas fram. Avancerade verktyg (datormodeller) tas i bruk för att bättre kunna bedöma olika verksamheters miljöpåverkan.

Livskraftig natur

Målsättningen är att bevara och uppnå livskraftiga populationer av våra ursprungsarter såväl på land som i den marina miljön samt att skydda både naturliga livsmiljöer och sådana artrika miljöer som traditionellt jordbruk har skapat.

Utgående från inventeringar görs förvaltningsplaner för vissa utvalda arter och biotoper för att bättre kunna vidta relevanta skyddsåtgärder. Genomförandet av Natura 2000-programmet prioriteras fortsättningsvis. Arbetet med kartläggning och åtgärder mot främmande invasiva arter fortsätter.

Arbetet med uppdateringen av naturvårdslagen fortsätter under året och ett förslag till uppdaterad lagstiftning beräknas vara klart att överlämnas till lagtinget i slutet av året.

Ansvarsfull avfallshantering

Att förebygga att avfall uppstår och att främja återanvändning är högt prioriterat i landskapsregeringens miljöarbete. Enligt avfallsdirektivet ska alla medlemsländer minska avfallets miljöpåverkan, mängden avfall och farliga ämnen i material och produkter. Även resursanvändningen måste minska för att minimera de negativa effekterna på människors hälsa och miljön som uppstår vid deponering och behandling av avfall. Under året planerar landskapsregeringen att lämna ett lagförslag om ny avfallslagstiftning till lagtinget och att utarbeta relevanta förordningsbestämmelser.

God miljöhälsa

Miljöhälsovårdens övergripande målsättning är att främja en god djurhälsa och förhindra spridning av smitta mellan djur samt från djur till människor. Under året kommer landskapsregeringen att fortsätta kontrollen av varroakvalster på bin och bekämpningen av viral hemorragisk septikemi (VHS) i odlad regnbåge. Utrotningsprogrammet av VHS genomförs åren 2016 - 2020. Även antibiotikaanvändningen inom djurhållning kartläggs.

Ett nytt hot har uppkommit för de åländska binas varroafrihet. EU-regelverket föreslås från 21 april 2021 att inte innehålla någon möjlighet till restriktioner på införsel av bin till områden som är varroafria. Landskapsregeringen kommer att arbeta för att restriktioner fortsatt ska finnas i EU-regelverket för Åland som ett varroafritt område.

Kontroll av luftkvaliteten

Luftföroreningar påverkar både hälsan och miljön. De kan göra människor sjuka och förkorta den förväntade livslängden. De bidrar även till växtskador, korrosion, nedsmutsning, övergödning, försurning och klimatförändringar. Luftföroreningarna känner inga landsgränser och utgör därför ett gemensamt internationellt pro-

blem. Under året planeras mätningar av partikelhalter på Åland. Stora luftburna partiklar kommer främst från lokala källor och om höga halter uppmäts kan lokala åtgärder vidtas.

UTBILDNINGS- OCH KULTURPOLITIK

Kunskap och innovation är en förutsättning för ett hållbart och konkurrenskraftigt samhälle. En god och likvärdig utbildning är en av grundstenarna i samhällsbygget. Ökad kunskapstillväxt inom ramen för en smart och hållbar utveckling är ett uttalat mål i internationella sammanhang. Inom Norden betonas samverkan mellan utbildning, innovation och forskning medan man i en vidare europeisk kontext lyfter fram den s.k. EU2020-strategin. Landskapsregeringen har i sitt utbildningspolitiska program, Utbildning 2025, fokuserat på framtida utmaningar främst gällande hållbarhet, flexibilitet, digitalisering, jämställdhet och jämlikhet, entreprenörskap och integration.

Det åländska utbildningssystemet ska främja barns, ungas och vuxnas möjligheter att utveckla kunskaper, färdigheter och kompetenser som är nödvändiga för ett självständigt liv och för ett livslångt lärande. Utbildningssystemet ska även förhindra utslagning och främja nya invånares integration i det åländska samhället. Vidare kommer insatser för att öka eleverns och studerandes välmående i skolan att fortsättningsvis prioriteras.

Utbildningen ska förbereda individerna för en yrkeskompetens och en livskompetens. Förutom utvecklandet av basfärdigheterna i undervisningen betonas framtidskompetenser som analysförmåga, initiativförmåga, kommunikativ förmåga, entreprenörmässigt tankesätt samt mediekompetens. Skolledningen har en nyckelroll i utvecklingen av den framtida utbildningen. Landskapsregeringen stärker skolledarens roll genom att ordna skolledarutbildning och regelbundet återkommande fortbildningstillfällen kring aktuella teman.

Utgående från de goda erfarenheter man samlat inom projektet Läsfrämjande, finns fyra identifierade utvecklingsområden, skolan och kommunbibliotek, hemmet och pre-dagis verksamhet, dagis och lågstadiet, lågstadiet och högstadiet som bildar en grund för det fortsatta utvecklingsarbetet med att samordna insatser för läsfrämjande. Landskapsregeringen avser ta tillvara kunskaperna och gå vidare med en synkronisering av lagstiftningen, fortsatt kunskapsförmedling kring läsfrämjande och metodik samt fortsatt satsning på projekt som Läs-konditionspasset.

Genom landskapsregeringens satsning på den framtida skolan fortsätter satsningar inom digitaliseringen av skola och utbildning, främst genom att stöda och samordna IKT-utvecklingen i skolorna på Åland. Under året prioriteras samordning av system för elevdata och skapandet av ett nytt elevantagningssystem till utbildning på gymnasienivå. En ny strategi tas fram för IKT-utvecklingen i utbildningssystemet.

Medie- och informationskunnighet (MIK) är ett nytt område inom digital kompetens. MIK innebär att förstå mediernas roll i samhället, kunna finna, analysera och kritiskt värdera information samt själv kunna uttrycka sig och skapa innehåll i olika medier. MIK spelar en allt viktigare roll när undervisningen går mot användningen av digitala läroböcker, öppna läresurser och en ökad delningskultur. Landskapsregeringen avser att ta fram en vision och utforma målsättningar för MIK i undervisningen.

Vägledning och vägledningstjänster är en förutsättning för allas tillgång till utbildning. Ett system för fungerande vägledningstjänster utvecklas inom ramen för ett ESF-projekt. Projektet har som syfte att skapa ett system som möjliggör likvärdig tillgång till en fungerande vägledning som inte är kopplad till ålder, utbildnings- eller arbetsplats eller övrig livssituation. Målet är att alla invånare på Åland ska kunna utveckla en kompetens som krävs för ett meningsfullt arbete genom ett livslångt lärande.

Den tekniska utvecklingen och förändringar i omvärlden påverkar såväl utbildningssystem, arbetsliv som privatliv. Förändringarna förutsätter anpassning och flexibilitet på både system- och individnivå samtidigt som individens valfrihet ökar. Den ökande valfriheten ställer krav på förmåga att inhämta och kritiskt granska information. Samhället förutsätter med andra ord aktiva och kunniga medborgare, som kan tillvarata sina fri- och rättigheter.

Sjöfartsutbildningen i Ålands yrkesgymnasium och befälsutbildningen i Högskolan på Åland har samordnats i Högskolan på Åland under ett marknadsföringsnamn, Ålands sjöfartsakademi (ÅSA). För att tydliggöra ansvarsfördelningen mellan Ålands gymnasium och Högskolan på Åland för den sjöfartsinriktade gymnasieutbildningen, avser landskapsregeringen att utveckla klarare kopplingar till ansvar och budgetmedel.

Grundskolan

En god start i skolan ger en stabil plattform för det livslånga lärandet. Flickors och pojkars individuella behov och förutsättningar, begåvning och olikheter ska beaktas och utgöra grund för skolornas undervisning och verksamhet. Basfärdigheterna att läsa, skriva, räkna, liksom digital kompetens, adekvata kunskaper och en bred allmänbildning ska betonas i takt med elevernas ålder och mognad. Särskild vikt läggs vid utveckling av digital kompetens och mediekompetens. Grundskolornas huvudmän, kommunerna, har i uppgift att i samklang med landskapsförvaltningens styrdokument stöda flickors och pojkars trygghet och välmående i skolvardagen. För elever med särskilda svårigheter ska stödåtgärder verkställas i ett tidigt skede. Landskapsregeringen följer upp implementeringen av de nya läroplansanvisningarna för Stöd för lärandet.

Tyngdpunkten i kartläggningen av skolornas inlärningsresultat ligger i bedömningen av elevernas kunskaper och färdigheter. Ett förberedande utredningsarbete inför en revidering av grundskolelagen har inletts. En parlamentariskt tillsatt arbetsgrupp fungerar som referensgrupp under arbetsprocessen. Parallellt med det pågående arbetet med revidering av grundskolelagen avser landskapsregeringen att inleda revideringen av grundskolans läroplan. Fokus i läroplansutvecklingsarbetet inriktas på målformuleringar för att utveckla framtida krav på kunskaper, färdigheter och kompetenser. En ansats för hållbarhet ska anläggas på allt utvecklingsarbete.

Landskapsregeringen avser att anta nya anvisningar för stödundervisningen i svenska som andraspråk i grundskolan. Anvisningarna ska möjliggöra ett mer flexibelt stödsystem med avseende på vistelsetid på Åland. Implementeringen av de nya anvisningarna inklusive läroplan förutsätter fortbildningsinsatser.

En utvecklingsinsats för att trygga behovet av grundskoleutbildning i de perifera områdena i landskapet görs genom det ESF-stödda projektet En flexibel grundskola. Projektet stöder utveckling av metoder och arbetssätt med hjälp av it för att säkerställa en kvalitativ undervisning i de skolor som på grund av sviktande elevunderlag har svårigheter att erbjuda en optimal undervisning.

Gymnasienivån och vuxenutbildningen

Ålands gymnasium fortsätter under året att utveckla sin organisation och sina former för den interna kommunikationen, operativa styrningen och ledningen. Ålands gymnasium utvecklar ett flexibelt, varierat och hållbart utbildningsutbud som möter ungas behov av utbildning och vuxnas efterfrågan på utbildningsalternativ och behov av kompetenshöjning.

En implementering av de reviderade läroplansgrunderna för gymnasieutbildningen fortgår med avseende på ändrade undervisnings- och bedömningsformer. Digitaliseringen inom den allmänbildande utbildningen pågår. Likaså sker en omläggning av undervisningen mot ett utökat samarbete med arbetslivet. Anpassningen av yr-

kesutbildningens läroplaner till kompetenspoäng fortgår i periodsystemet. Målet är att utveckla individuella studievägar i ett flexibelt årskurslöst system. En utvärdering av gymnasiereformen har påbörjats för att klargöra hur reformen utfallit både ekonomiskt och organisatoriskt.

Ett försök med en förändrad programstruktur för den yrkesinriktade specialundervisningen pågår. Landskapsregeringen har även initierat en utredning kring en omlokalisering av den yrkesinriktade specialundervisningen till utrymmen vid Ålands folkhögskola. För elever med utvecklingsstörning föreslås utökade utbildningsalternativ och ett utvecklat samarbete mellan olika aktörer. Målet är att utnyttja den totala kompetensen och de erfarenheter som finns av att undervisa och boendeträna. Ett nytt antagningssystem för studerande med behov av särskilt stöd är under utveckling inför gemensam ansökan år 2017.

Landskapsregeringens mål är att erbjuda en lämplig studieplats på gymnasienivå åt alla ungdomar under 20 år. Utbudet ska fortsättningsvis vara brett och motsvara det verkliga behovet i samhället. Insatser som riktas till ungdomar som hotas av utanförskap prioriteras.

Högskolan på Åland

Högskolans utbildnings- och forskningsuppdrag är att i samarbete med det lokala näringslivet och offentliga sektorn generera kunskap som utvecklar samhället och näringarna på Åland och skapar tillväxt i ett hållbarhetsperspektiv. Högskolan bedriver yrkesinriktad utbildning på hög nivå som efterfrågas i det åländska samhället. Inom högskolan utvecklas speciellt IKT som ett styrkeområde. Genom att höja kvaliteten och kvantiteten på arbetskraft och kunskap bidrar högskolan till att stärka existerande industri- och tjänstekluster och skapa nya i vilka innovationer i form av nya produkter, tjänster och affärsmodeller uppkommer. Högskolans verksamhet bidrar till att skapa nya jobb och öka inflyttningen till Åland.

Högskolans utbildningsutbud ska fortsättningsvis vara brett och motsvara det verkliga behovet i samhället. Högskolan ska utveckla sin tillämpade forsknings- och utvecklingsverksamhet i samarbete med relevanta universitet och yrkeshögskolor i närområdet samt med det åländska näringslivet. Högskolans tillämpade forskning stöder i första hand utbildningen och utvecklingen inom arbetslivets olika sektorer. Möjligheten att fördjupa forskningsarbetet med inriktning på frågor av särskilt intresse utifrån den åländska autonomin, lagstiftningen och det geografiska läget utreds kontinuerligt.

Kultur och kulturarv

Ett regelbundet och mångsidigt utbyte med omvärlden är viktigt för dynamiken i kulturlivet och de kreativa näringarna. Landskapsregeringen avser att utarbeta riktlinjer för ett regelverk kring stöd till åländska kulturproduktioner och enskilda utövaras framträdanden i utlandet. Kulturdelegationen ansvarar för utarbetandet av dessa riktlinjer.

Det nordiska kultursamarbetet är en viktig plattform för de åländska kulturutövarna. Under år 2017 gör Nordiska ministerrådet en stor kultursatsning i London tillsammans med Southbank Centre. Satsningen pågår under hela året och även Åland kommer att representeras av flera åländska kulturutövare. En annan stor kultursatsning på hemmaplan sker i samband med firandet av Finlands självständighets 100-årsjubileum 2017. Landskapsregeringen föreslår att särskilda medel reserveras för detta jubileum, dels att användas för landskapets officiella jubileumsprogram och dels att användas av Ålands kulturdelegation för att stöda kommunernas och tredje sektorns uppmärksammande av jubiléet.

Landskapsregeringen har beviljat bidrag till ett flertal stora produktioner av film som spelats in på Åland. Bidragen baseras till stor del på hur mycket tid som produktionen tillbringar på Åland, och dels på hur många ålänningar som involveras. Genom detta förfarande har både enskilda personer och lokala företag haft nytta av

filminspelningarna och de färdiga produktionerna bidrar till marknadsföring av Åland där filmerna visas. Satsningen på filmfinansiering avser också att höja intresset och kunskapen lokalt för filmproduktion. En sakkunnig nämnd har tillsatts med uppdrag att främja fortsatt utveckling av landskapets filmsatsning. Under år 2017 planeras också för en filmkommissionär med uppdrag att bland annat marknadsföra Åland som en intressant plats att producera film på.

En viktig separat satsning är också Det digitala filmarkivet, alltså överförandet av äldre dokumentärt filmmaterial och ljudupptagningar till digitalt format. På det sättet räddas de analoga filmerna från att bli förstörda och allmänheten ges en möjlighet att se dessa filmer även i framtiden. Den digitala tekniken möjliggör ett tillgängliggörande av arkivmaterial i ett bredare perspektiv varför förväntningarna att digitalisera delar av den åländska kulturskatten i olika format ökar rent generellt. Det immateriella kulturarvet utgör ett viktigt identitetsskapande inslag som verkar generationsöverbyggande. Ett arbete med att ta fram en samnordisk strategi för att trygga det immateriella kulturarvet har inletts.

Biblioteksverksamheten är genom sin mångsidighet fortsättningsvis en prioriterad del av det åländska kulturlivet. Enligt gällande centralbiblioteksavtal är även medie- och kommunikationskunnskap något som bör utvecklas som ett led i den tekniska utveckling som bibliotekens service genomgår.

Kulturarvet är våra gemensamma minnesnycklar som vi tillsammans har ett ansvar att bevara, utveckla och bruka så att framtidens generationer också kan få ta del av det. Viktiga samhällsfrågor framöver kommer att fokusera på bl.a. demokrati och mångfald. Demokrati är en förutsättning för ett tryggt och fungerande samhälle där allt fler människor bejakar sina mångfaldiga identiteter. Social hållbarhet inkluderar de långa tidsperspektiven som kulturarvsinstitutionerna arbetar med och som ökar känslan av samhörighet och igenkännande.

Ett museums främsta uppgift är att för eftervärlden bevara viktigt material som utgör samlingarna. Berättelser som härleds ur samlingarna är grundläggande för att utveckla förståelse och identitet i en historisk kontext. Samlingsförvaltningen lägger särskild fokus på att tillgängliggöra samlingarna och tillhandahålla mer användarvänlig information till fler för att främja kunskapen om Ålands historia. Besöksnäringen är en växande näringsgren där både museer och kulturmiljöer bidrar starkt till regional särart och upplevelse. För att stärka Kastelholms slott som besöksmål inleds arbetet med förnyad utställningsverksamhet.

Hållbar utveckling innebär att ekonomisk utveckling, social välfärd och sammanhållning förenas med en god miljö. Tillgång till kultur i sitt närområde kommer fortsatt vara en betydelsefull faktor för långsiktig utveckling och trivsel. I landskapet finns materiella spår och berättelser från olika generationer. Dessa kulturmiljöer ger oss både kunskap och perspektiv i vår vardag och även inför framtiden. Genom samhällsplanering tas kulturmiljöerna tillvara. För att tillgängliggöra detta material inleds uppbyggnaden av en kulturarvsdatabas.

Idrott

Idrotten är en folkrörelse med uppskattningsvis 14.000 utövare på olika nivåer. I likhet med kulturpolitiken ska även idrottspolitiken beakta jämställdhet, hållbar utveckling, regional rättvisa och öppenhet för nya idéer. Särskilt prioriteras pojkar och flickors möjligheter till idrott och motion. Sistnämnda är en viktig faktor för folkhälsan och kräver särskilt fokus. Det är också viktigt att uppmärksamma de idrottsframgångar som Åland har på elitnivå i nationella och internationella sammanhang då de i stor utsträckning fungerar som inspiration för idrottsutövande unga kvinnor och män.

Landskapsregeringen konstaterar att flera goda exempel finns på gott samarbete mellan idrott, motion, kultur och näringsliv. Genom systemet med evenemangsstöd uppmuntrar landskapsregeringen dylika samarbeten vilka ger positiva synergier för samtliga parter. Sedan år 2014 har landskapsregeringen fastställda övergri-

pande riktlinjer för idrottens finansiering. Utgående från dessa riktlinjer avser landskapsregeringen utarbeta ett mera heltäckande idrottspolitiskt program. Arbetet har inletts och planeras vara klart under år 2017. I programmet kommer ett flertal åtgärder att föreslås för främjande av rörelse, motion och idrott på olika nivåer.

Ungdom

Ungdomspolitiken ska ses som en integrerad del i samtliga politikområden och ska utgå från ungdomsperspektivet. Skolan är ett forum som samlar de flesta ungdomar, men inte alla, varför det är viktigt att hitta nya kanaler som leder fram till målgruppen. En viktig aspekt i sammanhanget är också behovet att nå ut till alla, oavsett kulturell eller språklig bakgrund.

Ett arbete som gäller etablerandet av ett Ungdomens hus har inletts. Arbetet avses bli klart under år 2017 så att åtgärder för en samlokaliserad samverkan som stöd för de unga kan vidtas. Tanken är att ett flertal myndigheter och organisationer ska samverka under samma tak för att gemensamt tillgodose de ungas olika behov av samhällsservice. En särskild målgrupp utgörs av unga som varken studerar eller arbetar och som därigenom riskerar marginalisering.

NÄRINGS-, ARBETSMARKNADS- OCH REGIONALPOLITIK

Näringspolitik

Näringslivet, arbetsmarknadens parter och den offentliga sektorn skapar tillsammans ett gott företagsklimat. Företagsverksamhet kräver långsiktiga och förutsägbara verksamhetsramar från den offentliga sektorn. Målet är full sysselsättning, ökad skattekraft och en arbetsmarknad som har tillgång till kompetenser och arbetskraft. Företag etablerade på Åland bidrar till samhällets välstånd genom att generera affärer för andra företag, erbjuda arbetsplatser, öka utbudet av varor och tjänster, generera export som förbättrar bytesbalansen samt delta i finansieringen av de offentliga välfärdstjänsterna.

Kompetens och specialkunnande är viktiga konkurrensfaktorer för företag och kompletterar investeringar i fysiska tillgångar. Finansiering omfattar företagsfinansiering i form av bidrag (till exporterande företag och för kompetens), lån, garantier och riskkapital samt projektfinansiering. Landskapsregeringen och Ålands Utvecklings Ab tillhandahåller finansiering.

För att stärka de åländska småföretagens konkurrenskraft avser landskapsregeringen införa ett företagaravdrag där fem procent dras av från resultatet av näringsverksamhet. Förslaget gäller de företagsformer som inte omfattades av den sänkning av samfundsskattesatsen som genomfördes år 2014. Regelrådet fyller en viktig funktion där förenklingar och regelförbättringar kan tas upp av företagens branschorganisationer. Landskapsregeringen följer statens avregleringsarbete i syfte att även i åländsk lagstiftning finna förenklingar. Under år 2017 genomförs förändringar i ÅMHM:s avgiftssystem med översyn av tillsynsintervaller. Ett initiativ om ändring av affärstidslagen bereds och ett eventuellt lagförslag läggs fram under året.

För att skapa hållbarhet förutsätter det strukturella förändringar som inte bara sparar pengar utan också förbättrar möjligheterna till utveckling av det åländska näringslivet och arbetsmarknaden. Inom näringsavdelningens förvaltningsområde är det väsentligt att de exporterande företagen ges goda förutsättningar till investeringar i produktion och kompetens samt tillväxt.

Sjöfart

Ålands kärnkompetens och ekonomiska bas är uppbyggd kring de maritima näringarna med sjöfarten som primus motor. De maritima näringarna på Åland har tyngdpunkten på rederiverksamhet men det finns ett stort

kunnande inom ett bredare sjöfartsområde så som fartygsdrift, konstruktion, kundservice, logistik, informations- och kommunikationsteknologi, finansiella och försäkringstjänster för att nämna några. Ålands sjöfartskademi erbjuder ett närmast komplett utbildningsutbud inom sjöfartsutbildningen och vid högskolan bedrivs ett forskningsprojekt om miljövänliga och kostnadseffektiva transportsystem. Landskapsregeringen har inlett ett långsiktigt arbete att stärka den maritima sektorn och främja den potential som finns inom företagen. Ambitionen är att hitta samarbetsformer som tillgodoser såväl de ekonomiska aktörernas intressen som samhällsintresset. Utvecklingsområden är internationellt konkurrenskraftig kompetens, nya globala affärer, att skapa relevanta dialog- och nätverksplattformar samt forskning och utveckling nära företagen. Landskapsregeringen är återigen medarrangör av Sjöfartens Dag som går av stapeln den 1 juni 2017.

Landskapsregeringens målsättning är att sjöfartens verksamhetsramar ska utformas och gälla globalt t.ex. inom miljöområdet så att konkurrenskraften för den åländska och finländska sjöfarten inte urholkas. Av särskild vikt för den åländska och finländska sjöfartens konkurrenskraft och den gynnsamma utvecklingen av antal fartyg under finländsk flagg är att de nationella åtgärderna inom ramen för gemenskapens riktlinjer om sjöfartsstöd upprätthålls. Den internationella barlastkonventionen har nu trätt i kraft och innehåller regler för hantering av fartygens barlastvatten. Syftet är att förhindra spridning av vattenlevande organismer från ett vattenområde till ett annat utanför dess naturliga utbredningsområde. Det innebär ytterligare kostnadsökningar för investeringar i reningsanläggningar för att kunna släppa ut barlastvatten vilket belastar särskilt mindre fartyg med täta hamnanlöp. Lättnader kan införas vad gäller trafik i områden med liknande vattenorganismer och landskapsregeringen kommer att samarbeta med branschen för att medverka till att sådana lösningar kan införas genom vattenundersökningar i de åländska hamnarna.

Jord- och skogsbruk

Landskapsregeringens insatser för att utveckla lantbruket och livsmedelsklustret har tonvikt på produktion av råvaror av hög kvalitet för förädling inom den åländska livsmedelsindustrin. Profilfrågan framöver är genomförande av strategin för en långsiktigt hållbar livsmedelsproduktion och kommunikationen kring det. En hållbar östersjövänlig mat betyder i praktiken en god, smaklig, hälsosam mat som är varierad, lokalproducerad och äts enligt säsong. Produktionen baseras på ett kretslopp för bättre cirkulation och balans av näringsämnen. Lantbruket främjas genom stöd till produktion, investeringar och miljö. Målsättningen är att bidra till en hållbar ekonomisk utveckling på Åland och till att utveckla och diversifiera det till landsbygden kopplade näringslivet. Landsbygdsutvecklingsprogrammet ska dessutom bidra till att stärka och utveckla de goda natur- och miljöförhållandena samt stärka Ålands attraktivitet som samhälle och besöksmål. Programmets främsta prioritering är att säkerställa en tillräcklig primärproduktion och på så sätt se till att det finns livsmedel för konsumenterna och råvaror för Ålands livsmedelsindustri.

De utmaningar som lantbruket och delar av förädlingsindustrin har ställts inför följs noga av landskapsregeringen som även bevakar de åländska intressena i förhållande till åtgärder som vidtas på finländsk nivå eller inom EU. Inom ramen för det lokala konkurrenskraftspaketet ingår generella utvecklingsinsatser som ska ha en bred positiv effekt för näringslivet och öka en långsiktig och konkurrenskraftig exportverksamhet genom t.ex. rimliga överföringskostnader för energi, ökad marknadskommunikation kring lokalproducerade livsmedel, möjligheter till hållbar bevattning och bioenergiproduktion av organiskt material.

Landskapsregeringen utarbetar i brett samarbete med relevanta intressenter och i linje med hållbarhetsagendan ett nytt skogsbruksprogram. Målsättningen är att lyfta fram skogens och skogsbrukets betydelse och potential för bioekonomin, klimatpolitiken och en hållbar utveckling på Åland. En ökad aktivitet i skötseln och användningen av skogarna ger livskraftigare skogar och förbättrar långsiktigt skogarnas roll som kolsänka samtidigt som mängden produkter och tjänster från skogen kan öka. Målsättningen är vidare att förbättra lönsamheten inom skogsnäringen, öka användningen av trä vid nybyggnationer och energiproduktion baserad på skogsrå-

vara. En ökad användning av de åländska skogsresurserna ska ske på ett långsiktigt och hållbart sätt där man samtidigt värnar om den biologiska mångfalden och skogens betydelse för den sociala välfärden. Ett viktigt steg i digitaliseringen av offentlig service är tillgången till öppen skogsdata. Effektivisering av skogsbruksplaneringen nås genom den laserscanning och digitalisering av material som genomförts.

Fiskevård och fiskeri

Landskapsregeringens målsättning är att den åländska fiskerinäringen ska vara konkurrenskraftig, ekonomiskt lönsam samt ekologiskt och socialt hållbar. De fiskbestånd och ekosystem som nyttjas av näringen ska skyddas och vårdas för att även i framtiden kunna tillhandahålla närproducerad råvara för livsmedel av hög kvalitet.

Det är varje vattenägares lagstadgade skyldighet att sköta vården av sina vatten. Det är därför nödvändigt att det finns goda förutsättningar att bedriva en ändamålsenlig fiskevård. Landskapsregeringen tog i årets första tilläggsbudget ställning till att det inte är landskapet som ska ha det huvudsakliga ansvaret för att finansiera den delen av fiskevården som består av fiskyngelproduktion för utplantering. Landskapsregeringen har genomfört ett beredningsarbete tillsammans med intressenter för att ta fram förslag till en hållbar finansiering av fiskevården. Landskapsregeringen bedömer att fiskyngelproduktionen i Guttorp är viktig för fiskevården i landskapet och att en fortsatt utplantering stärker förutsättningarna för fisketurismen och yrkesfisket. Landskapsregeringen föreslår att de bofasta ålänningarnas andel av fiskevården finansieras fortsatt över skattesekeln medan en lagstadgad avgift införs bl.a. för gästande turister och eventuellt andra grupper som nyttjar fiskeresursen i kommersiellt syfte. Inkomsten från avgiftssystemet ska användas för helhetsmässig fiskevårdsplanering, fortsatt yngelproduktion i landskapet för utplanteringar enligt en strategisk plan och möjlighet till försäljning av fiskyngel till subventionerat pris samt bistånd rörande andra fiskevårdsinsatser. Ibruktageandet av ett lagstadgat system med fiskevårdsavgift ger även möjlighet till utökad övervakning och kontroll över vattnen inom landskapet.

Visit Åland deltar i ett internationellt projekt om utveckling, marknadsföring och hållbar förvaltning av Östersjöregionen som ett turistmål för kustnära fiske.

Partner är fiskeriförvaltningsmyndigheter, forskningsinstitutioner och destinationsbolag i Sverige, Finland, Åland, Polen, Estland, Litauen och Lettland.

Projektägare är Länsstyrelsen i Stockholm.

Landskapet utarbetar under året förslag till ett system med individuella överförbara fiskekvoter för lax, strömming, vassbuk och torsk. Varje fiskare tilldelas en nyttjanderätt i form av en viss andel av respektive kvot att använda själv eller mot ersättning överlåta till en annan fiskare.

Arbetsmarknad

Läget på arbetsmarknaden är stabilt och arbetslösheten låg, även bland unga under 25 år. Många ungdomar saknar idag rätt förutsättningar för att ta sig in på arbetsmarknaden. Den marginalisering som skapas av arbetslöshet, av att inte ha utbildning eller ordnade sociala förhållanden ska motverkas. Ams deltar i förverkligandet av ett "Ungdomens Hus" vilket är en modell för att öka både samverkan och samordning som stöd för ungdomar.

Den reformerade arbetsmarknadslagstiftningen innebär fler möjligheter till kompetenshöjande insatser för arbetslösa, åtgärder som underlättar etablering på arbetsmarknaden för personer med nedsatt arbetsförmåga och

sammantaget ökar utbudet av arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Särskilda fokusgrupper under året är långtidsarbetslösa och arbetssökande utan kunskaper i svenska.

Rekryteringsinsatserna förstärks i samarbete med företag och andra arbetsplatser genom att återigen delta i en rekryteringsmessa i Nederländerna. Antalet högskolepraktikantplatser utnyttjas flitigt för att skapa fler och bättre kontaktytor mellan arbetsplatser och framtida arbetskraft.

Kompetens och delaktighet i samhället är viktiga komponenter på en funktionell arbetsmarknad. Genom finansiering från Europeiska socialfonden genomförs bl.a. utbildningsinsatser i företag, skapas en arbetsmarknad för personer som står längre från den reguljära arbetsmarknaden och insatser för unga vuxnas sysselsättning. Det är viktigt att få in fler aktörer som erbjuder arbetsplatser och ser potentialen hos alla arbetstagare.

Regionerna

Genom landskapsregeringens utvecklingsprojekt att ta fram en Utvecklings- och tillväxtplan för ett hållbart Åland med fokus på samhällsplanering, tillväxt, ökad skattekraft och en hållbar utveckling skapas långsiktiga förutsättningar och verktyg för en gynnsam utveckling av hela Åland.

Landskapsregeringen tar ansvar för att skärgårdsbefolkningens grundläggande behov tillgodoses. Ändamålsenlig infrastruktur i form av transporter, tillgång till vård, omsorg och skola är grundläggande för en året runt bosatt befolkning. Dessutom är det viktigt att lyfta upp skärgårdsungdomarnas tillgång till kultur och fritidsaktiviteter. Landskapsregeringen betonar att initiativ från de som närmast berörs har de bästa förutsättningarna att bli långsiktiga och hållbara varför det är positivt att Företagsam skärgård r.f. numera axlar Skärgårdsnämnden och har resurser för näringslivsutveckling.

Skärgårdsstödet som har beviljats till nya företag i skärgården samt det viktiga stödet till de året-om öppna skärgårdsbutikerna fortsätter på en högre nivå.

Landsbygdens vitalitet och entreprenörsanda stöttas genom bl.a. Leaderfinansiering och särskilda projekt inom landsbygdsutveckling. Småföretagaranda, stolthet kring lokalt producerade råvaror och nyuppfunna lokala tjänster ger en positiv grogrund för livskvalitet och goda förutsättningar för en spridd bosättning på Åland.

Mariehamns roll som Ålands fönster mot världen och urbant centrum förstärks till nytta för hela Åland. Det samarbete som har etablerats mellan fastighetsägare, företag, myndigheter och Mariehamns stad stöds bl.a. genom City Mariehamn.

För att höja kvaliteten, servicen och tillgängligheten för båtturister deltar ett tiotal åländska gästhamnar i ett flerårigt internationellt utvecklingsprojekt samordnat av Ålands Utvecklings Ab.

Infrastrukturavdelningen i samarbete med Högskolan på Åland och svenska samarbetspartner planerar ett utvecklingsprojekt för miljövänliga och kostnadseffektiva fartyg i skärgårdstrafiken. Genom alternativa lösningar för drift och bemanning minskas resursåtgång och transporttider.

De slutliga finansieringsbesluten för dessa projekt fattas av Central Baltic programmet hösten 2017.

Hållbar näringspolitik

En stor del av näringsavdelningens förvaltningsområde och budget innebär överföring av resurser till företag, föreningar och andra ekonomiska aktörer. Den största delen, ca 80 %, av näringsavdelningens överföringsutgifter kanaliseras till det åländska näringslivet eller används för ändamål som främjar och utvecklar näringsli-

vet. En del av överföringsutgifterna kan karaktäriseras som regionalpolitiska insatser som syftar till ökad sammanhållning och bygemenskap och vars effekter för näringslivet är betydligt mer indirekta. Resterande överföringsanslag är arbetsmarknadspolitiska stöd till enskilda, arbetsgivare och för projekt och kurser som handläggs av Ams. De närings- och sysselsättningspolitiska insatserna formuleras i sjuårsprogram och hållbarhetsarbetet ger både tids- och innehållsmässigt bra vägledning för innehållet i programmen under perioden 2021 - 2027.

I enlighet med regeringsprogrammets ambition att behandla näring, miljö och energi som ett sammanhållet politikområde för en hållbar utveckling och optimerade synergieffekter har tvärssektoriella grupper påbörjat arbetet kring klimat- och energistrategi, skogsprogram, samhällsplanering för mark och vatten, hållbar livsmedelsstrategi samt att formera ett vattenteam.

Ålands teknologi- och energicentrum, ÅTEC, har en viktig roll i hållbarhets- och utvecklingsarbetet. Målsättningen med klimat- och energistrategin enligt regeringsprogrammet är att göra Åland så fossilbränsleoberoende som möjligt och därmed ta vår del av ansvaret för att bekämpa klimatförändringar genom t.ex. att använda ny teknik, energieffektivisering, öka användningen av solpaneler eller annan fossilfri energiförsörjning. Under det kommande året leder ÅTEC arbetet med att dels nyttja fiskrens som en energiresurs, dels främja smarta elnätslösningar, energieffektiviseringar i företag och att öka andelen lokalproducerad förnybar energi. Tillgången till energirådgivningstjänster utvecklas och arbetet med att göra Åland till ett testområde för smarta energisystem fortsätter.

FÖRNYELSEBARA ENERGIKÄLLOR OCH -EFFEKTIVERING

Användning av lokalt producerade förnyelsebara energikällor är en viktig del i omställningen från fossila bränslen. Av betydelse för omställningen är bl.a. de negativa konsekvenserna som fossila bränslen orsakar miljön, det ständigt ökade behovet samt ökat energipris. Sammantaget är utvecklingen och förändringen intensiv inom området och det medför fortsatt behov att omvärldsbevaka och samordna lokala insatser. Stödet till kärnan i den befintliga åländska vindkraftproduktionen fortsätter.

En av EU:s långsiktiga målsättningar gällande klimat- och energiåtgärder är att minska utsläppen av klimatpåverkande växthusgaser, bl.a. koldioxidutsläppen med 40 % år 2030 jämfört med 1990 års nivå. Inom ramen för arbetet med klimat- och energistrategin formuleras hur och till vilken del Åland kan bidra till åtagandet.

BOSTÄDER OCH BYGGANDE

Målsättningarna för bostadspolitiken är att verka för en god tillgång på ändamålsenliga bostäder för olika målgrupper och i olika regioner samt skapa förutsättningar för ett bostadsbestånd som ger möjlighet till ett livslångt, hälsosamt och miljömässigt hållbart boende. För att uppnå dessa målsättningar används olika stödformer vars uppgift är att stimulera till ändamålsenliga investeringar i nybyggda bostäder samt reparationer och energieffektiviserande åtgärder av det befintliga bostadsbeståndet. Landskapsregeringen gör i detta sammanhang avvägningar mellan behovet av stödåtgärder och risken för framtida ohållbara kostnader för landskapsregeringen.

Då uppvärmning av byggnader står för närmare 40 % av energiförbrukningen är energieffektiviserande åtgärder i byggnader en naturlig del av en klimat- och energistrategi och en förutsättning för att nå de övergripande klimatmålen på EU-nivå och global nivå. Genom EU-direktiv kommer kraven vid nybyggnad av byggnader

som ägs av myndigheter att skärpas från år 2019 för att motsvara nära noll energi byggnader. För övriga byggnader kommer motsvarande krav att träda i kraft år 2021. Även vid större renoveringar skärps energikraven för att allt mer sträva mot nybyggnadskrav. De allt striktare kraven kommer sammantaget att medföra stora utmaningar för hela samhället, och landskapsregeringen har förutom den lagstiftande rollen även en viktig stödjande och rådgivande funktion i detta.

INFRASTRUKTUR- OCH TRANSPORTPOLITIK

Trafiksäkerhet

Trafiksäkerhetsarbetet är centralt inom det trafikpolitiska området. Utvecklingsarbetet fortsätter under år 2017 med samordnade insatser för att skapa en säkrare trafikmiljö i syfte att nå noll-visionen, d.v.s. inga svåra olyckor eller dödsfall i trafiken. Trafiksäkerhetsfrämjande insatser kommer genomföras i trafiknätet och arbetet med att öka kunskapen bland trafikanterna fortsätter. I detta syfte påskyndas även utbyggnaden av GC-nätet längs våra huvudvägar.

Underhåll av vägar, broar och hamnar

Landskapsregeringen underhåller befintlig infrastruktur i syfte att fördröja behovet av nyinvesteringar. Därför satsar regeringen på kostnadseffektiv stabiliseringsfräsning och grundförbättringar av befintligt vägnät, behovsbaserat underhåll av landskapets hamnar och fortsätter det 10 år långa projektet med att grundrenovera stora delar av brobeståndet.

Tonnage

En långsiktigt stabil bastrafik är en förutsättning för en levande skärgård. Landskapets tonnage är dock ålderstiget, kan inte möta dagens behov och kräver allt större underhållsresurser. Det systematiska underhållet fortsätter därför och befintligt tonnage uppdateras enligt nya regelverk för att upprätthålla befintlig flotta i gångbart skick. För att bättre kunna möta dagens behov planeras ett nytt frigående diesel-elektriskt fartyg till Föglö-linjen och en ny linfärja med elektrisk drift till Töftölinjen. Ytterligare ett frigående fartyg behöver införas inom kort för att upprätthålla flottan. Därför övervägs totalentreprenad med återköpsklausul för de kommande frigående fartygen.

Vårdöbron

En ny bro kommer att byggas invid den gamla och den gamla bron kontrolleras och underhålls så att trafiken i begränsad omfattning kan fortsätta använda den gamla bron tills den nya är klar. Entreprenaden som förväntas pågå under år 2017 med planerat slutdatum våren 2019 omfattar uppförandet av en ny bro med väganslutningar och rivning av den gamla bron.

Korttrutt

Arbetet med korttrutt fortsätter enligt den strategi landskapsregeringen presenterade i meddelande nr 6/2013 - 2014 till lagtinget och koncentreras nu till projekten östra och västra Föglö. Målsättning är att skapa en trygg förutsägbar trafik som beaktar de bofastas, näringslivets och fritidsboendets behov samtidigt som kostnaderna för skärgårdens transportförsörjning inte ska öka. Den beräknade driftskostnadsminskningen är såpass stor att investeringarna kan finansieras genom att omfördela medel från driftsutgifter till investeringar utan att höja det totala budgetuttaget över en tidsperiod. Se detaljmotiveringen, moment 976000.

Mediapolitik

Under år 2017 tas lagstiftning fram för en ny finansieringsmodell för Ålands Radio och TV. Finansieringen ordnas genom en mediaavgift av skattenatur. Under året inleds arbetet med en reviderad offentlighetslagstiftning, och ett nytt mediapolitiskt program tas fram.

BUDGETEN OCH LÖNEUTGIFTERNA

Löneutgifterna har beräknats med beaktande av gällande kollektiva avtal och enligt det faktiska löneläget den 1.8.2016. Ny tjänstekollektivavtalsperiod inleddes 1.4.2014 och kollektivavtalen för de flesta yrkesgrupper löper t.o.m. 31.1.2017.

Pensionspremierna enligt LL om landskapet Ålands pensionsfond har beräknats enligt 18,2 % av de av förskottsinnehållning underkastade löneutgifterna, vilket är en höjning från år 2016 då det var 18,0 %. De som nyanställts efter den 1.1.2008 försäkras i ett privat arbetspensionsbolag. De direkta sociala avgifterna är 2,85 % för år 2017 och motsvarande avgift var 2,65 % för år 2016.

Från år 2014 har den nya tjänstemannalagen tillämpats. Inrättande och indragning av tjänster görs genom en behovsprövning och för de externa myndigheterna avger avtalsbyrån ett utlåtande om förslaget. Genom att landskapsregeringen inom fastställda ramar för verksamheten kan fatta beslut om tjänsteregleringarna skapas ett flexiblere system utan att tjänsteinnehavarnas rättsliga ställning i förhållande till arbetsgivaren i sak förändras. I informationssyfte anges antalet anställningsförhållanden och deras art i en tabellstatistik över personal per huvudtitel 2013 – 2017.

Totalt antal anställda

	År 2013	År 2014	År 2015	År 2016	År 2017
Inrättade tjänster	1 442,00	1 446,00	1 463,00	1 459,00	1 457,50
Tillfälliga tjänster	49,25	47,25	47,00	45,00	58,50
Arbetsavtal	265,00	245,00	168,00	167,50	159,00
Totalt	1 756,25	1 738,25	1 678,00	1 671,50	1 675,00

Fem inrättade tjänster är vakanta och en anställd i arbetsavtalsförhållande är vakant.

Inkomst i form av dagpenningar som inflyter vid en anställds tjänsteledighet med lön på grund av sjukdom, moderskapsledighet eller faderskapsledighet har i budgetförslaget beaktats netto under respektive moment för personalutgifter. Nettoföringen av dagpenningar innebär samtidigt att kostnader för eventuella vikarier i nämnda fall ska belasta respektive moment för personalutgifter.

ANSLAGENS BETECKNINGAR OCH JÄMFÖRELSER ÅRSVIS

Budgetförslaget indelas i följande avsnitt:

Sifferstat inkl. sidhänvisningar till detaljmotiveringen

Allmän motivering

Verksamhet – detaljmotivering

Överföringar – detaljmotivering

Skattefinansiering, finansiella poster och resultaträkningsposter – detaljmotivering

Investeringar, lån och övriga finansinvesteringar – detaljmotivering

Bilagor

Detaljmotiveringsavsnitten är indelade så att först visas allmänna förvaltningens avdelningar, därefter fristående enheter och myndigheter.

- I verksamhetsavsnittet ingår inkomster och utgifter för landskapets egen verksamhet som antingen bedrivs i egen regi eller genom upphandling av tjänster. Exempel på sådana utgifter är löner och lönebikostnader, köp av varor och tjänster samt anskaffning av maskiner och inventarier under 50.000 euro. Posterna ingår i resultaträkningen.
- I överföringsavsnittet ingår utgifter som inte ger någon direkt motprestation, men indirekt hjälper landskapet att fullfölja sina uppgifter. Hit räknas t.ex. bidrag och överföringar till kommuner, övrig offentlig sektor, näringslivet, hushållen, allmännyttiga sammanslutningar samt bidrag från EU-fonderna. Posterna ingår i resultaträkningen.
- I avsnittet om skattefinansiering, finansiella poster och resultaträkningsposter upptas t.ex. inkomster av avräkning och skattegottgörelse samt ränteintäkter och dividender. Även anslag för avskrivningar upptas i avsnittet. Posterna ingår i resultaträkningen.
- I avsnittet om investeringar, lån och övriga finansinvesteringar ingår olika typer av budgetutgifter som ger landskapet tillgångar av olika slag. Förslitning underkastade tillgångar överstigande 50.000 euro upptas som en investering och aktiveras i balansräkningen och kostnadsförs genom planmässiga avskrivningar. Anslag upptas i allmänhet endast för det som ska förverkligas under året, dock så att man i planen uppger totalkostnaden för ett projekt som inleds under budgetåret och som fordrar anslag under kommande år för att kunna förverkligas. Lån och övriga finansinvesteringar används för lån som beviljas av landskapets medel samt t.ex. för inköp av aktier och värdepapper. I avsnittet ingår även inköp av eller intrångsersättning för naturskyddsområden. Posterna ingår i balansräkningen.

I såväl detaljmotiveringen som sifferstaten betecknas förslagsanslag med (F), vanliga reservationsanslag med (R) och EU-programanslag med (R-EU).

Förslagsanslag används främst för lagbundna utgifter vars omfattning är svår att bedöma. De får överskridas om det är nödvändigt för att uppfylla det aktuella anslagets ändamål.

Reservationsanslag används för utgifter som sträcker sig över flera år, dock högst 4 år. Dessa får inte överskridas, men oanvänd del kan överföras till senare budgetår. Anslagstypen används främst för investeringar, lån och övriga finansinvesteringar, men även för vissa anslag för överföringsutgifter där det är av vikt att ett årsskifte inte ska vara ett hinder för verkställandet.

De bidrag som beviljats och registrerats enligt förbindelseprincipen, men som inte kommer att utbetalas, återbokas för budgetmoment som hör till EU-programmen för åren 2007 – 2013 respektive 2014 - 2020 mot det moment där bidrag beviljats. Denna återföring beskrivs inte separat under berörda moment. Ett reservationsanslag som är avsett att finansiera ett EU-program, betecknas (R-EU), kan användas till dess att programmet avslutats, samt får överskridas om det är nödvändigt för att uppfylla det aktuella anslagets ändamål.

Anslag utan beteckning är årliga och får inte överskridas eller överföras till ett senare budgetår.

För varje moment anges uppgifter om motsvarande anslag i bokslutet för år 2015 och budgeten för år 2015, inklusive de justeringar som gjorts i första och andra tillägget till budgeten för år 2016. För anslagen anges under uppgiften om budgeten för år 2016 hur mycket som finns tillgängligt av tidigare års anslag. Rörande bokslutsuppgifterna för år 2015 bör det noteras att uppgifterna som visas är framtagna med kontointervall för verksamhetens intäkts- och kostnadskonton, överföringarnas intäkts- och kostnadskonton o.s.v. Detta innebär att om ett anslag i överföringsavsnittet har påförts verksamhetsintäkter eller -kostnader ingår inte dessa belopp i bokslutsuppgifterna i överföringsavsnittet. Om ett anslag tidigare inte varit upptaget i budgeten anges detta med texten "Momentet nytt" i detaljmotiveringen. Då ett moment utgår ur budgeten anges detta i detaljmotiveringen.

Ett anslags bindningsnivå framkommer av detaljmotiveringen för respektive moment. Budgetmomentnumreringen är lika såväl för inkomster som för utgifter. Budgeten uppgörs så att den som huvudregel är bindande på bruttonivå, d.v.s. inkomster och utgifter skilt för sig. Om det finns särskild anledning kan nettobudgetering undantagsvis tillämpas. Undantaget framgår då klart i motiveringen med en hänvisning till finansförvaltningslagen (2012:69, 6 §). Budgeten uppgörs i mervärdesskattehänseende netto, d.v.s. så att mervärdesskatten inom gottgörelsesystemet inte belastar respektive budgetmoment. Endast icke avdragbar mervärdesskatt så som representation, eller kostnader för uthyrningsfastigheter ska belasta budgeten.

För att tydliggöra behovet av finansiering med budgetmedel visas inkomster som positiva tal och utgifter som negativa tal. Anslagen under momenten visas endast som totalanslag.

Med hänvisning till ovanstående får landskapsregeringen vördsamt föreslå

att lagtinget antar följande förslag till budget för landskapet Åland för år 2017 samt bemyndigar landskapsregeringen att uppta för budgetens förverkligande erforderliga lån.

Mariehamn den 20 oktober 2016

L a n t r å d

Katrin Sjögren

Minister

Mats Perämaa

Bilagor:

1. Översikt över landskapets investeringsplaner 2016 - 2018
2. Fastighetsförvaltning som sköts av Landskapets fastighetsverk
3. Om kvinnors och mäns inflytande, hälsa och brott